

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Juni 2025

Inhoud

1.	Introductie	3
2.	MVB-context	4
3.	Positionering	9
4.	Ambitie & doelstellingen	11
5.	Strategie	12
6.	Implementatie in de beleggingsportefeuille	14
7.	Governance en inrichting	17
	Bijlage I: Maatschappelijk kader	21
	Bijlage II: Toelichting thema Klimaat	24
	Bijlage III: Toelichting OESO-richtlijnen en VN-Guiding Principles	28
	Bijlage IV: Risicobeheer duurzaamheidsrisico	29
	Bijlage V: Toelichting MVB-instrumenten	30
	Bijlage VI: Stembeleid	36
	Bijlage VII: Engagementbeleid	39
	Bijlage VIII: Landenbeleid	42
	Bijlage IX: Fiscaal beleid	44
	Bijlage X: Naleving van SFDR Level 1 vereisten	47

1. Introductie

1.1 Inleiding

We worden ons steeds bewuster van onze invloed op onze leefomgeving en de maatschappij. Deelnemers van BPF Schilders verwachten dat we risico's beperken en maatschappelijk relevant beleggen. Het pensioenfonds luistert naar haar deelnemers en stelt hun mening als uitgangspunt voor het MVB-beleid: de deelnemers zijn van mening dat een goed pensioen over meer gaat dan alleen over geld. Dit moet hand in hand gaan met de ambitie om onze deelnemers een zo hoog mogelijk en stabiel pensioen te bieden.

BPF Schilders belegt al geruime tijd het vermogen op een maatschappelijk verantwoorde wijze, waarbij het rendement en risico voorop staan. Door maatschappelijk verantwoord te beleggen, beperken we risico's voor de waarde van de beleggingen en in sommige gevallen kunnen we een positieve bijdrage leveren aan de Nederlandse samenleving.

Hoe we dit doen hebben we vastgelegd in het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB-beleid). Het MVB-beleid beschrijft de ambitie, doelstellingen en strategie, hoe we MVB in de beleggingsportefeuille hebben geïmplementeerd en hoe we verantwoording afleggen. In 2024 hebben we de deelnemers gevraagd hoe zij naar duurzaamheid kijken. Daarnaast spreken we doorlopend met vertegenwoordigers van onze deelnemers (het verantwoordingsorgaan en sociale partners) om te begrijpen wat zij belangrijk vinden en om opnieuw na te denken over de positie van het pensioenfonds. Dit heeft geleid tot een vernieuwd MVB-beleid.

1.2 Opbouw van MVB-beleidsdocument

Hoofdstuk 2 beschrijft de huidige context van het pensioenfonds. Hoofdstukken 3 en 4 behandelen de positie, standpunten, ambities en doelstellingen van het fonds. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de strategie en de keuzes van BPF Schilders om deze doelen te bereiken, toegelicht. Hoofdstuk 6 gaat over de implementatie van het MVB-beleid in de verschillende beleggingscategorieën. Ten slotte beschrijft hoofdstuk 7 hoe het MVB is geïntegreerd in de organisatie en het beleggingsproces en hoe verantwoording wordt afgelegd.

2. MVB-context

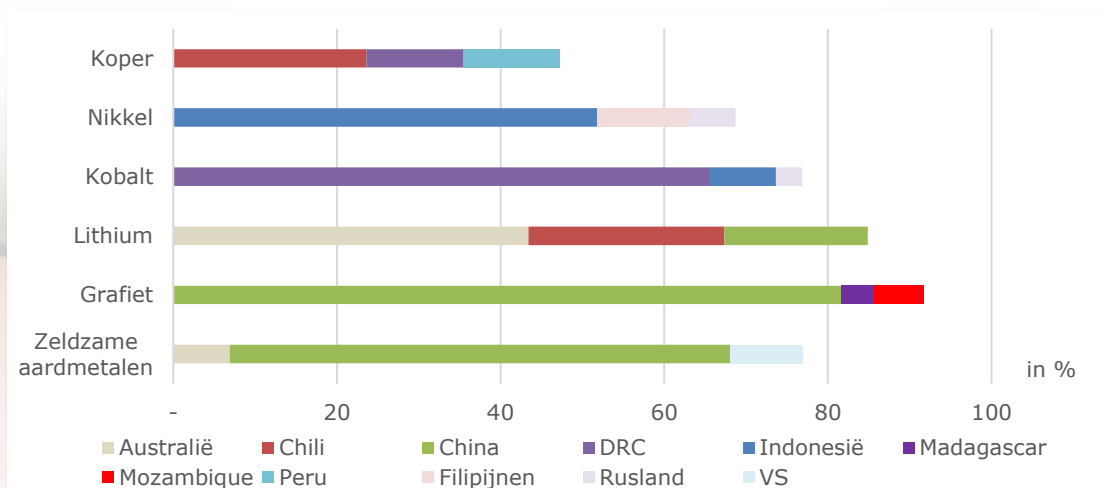
2.1 In wat voor wereld bevindt BPF Schilders zich?

In de snel veranderende wereld ziet BPF Schilders drie belangrijke ontwikkelingen die onze samenleving beïnvloeden: technologische innovatie, socio-demografische veranderingen en de mogelijke transitie naar een duurzame samenleving. Deze factoren hebben impact op ons dagelijks leven en hoe we zaken doen. Tegelijkertijd ontstaat er weerstand, zoals de roep om migratiebeperkingen en het afwijzen van de transitie, wat leidt tot protectionisme. Dit raakt ook BPF Schilders en haar deelnemers, die moeten navigeren in een wereld met uiteenlopende meningen. Hieronder worden deze drie ontwikkelingen nader toegelicht.

2.2 Technologische vernieuwing

Als BPF Schilders begrijpen we de kracht van technologische vernieuwing en omarmen we innovatieve oplossingen en bedrijven. We zien hoe technologieën zoals kunstmatige intelligentie en robotica de manier waarop we leven en werken drastisch veranderen. Als pensioenfonds en belegger kijken we naar mogelijke kansen vanuit financieel oogpunt en of we gerelateerde risico's moeten beheersen. De technologische vernieuwingen kunnen als middel oplossingen bieden voor maatschappelijke uitdagingen op het gebied van milieu en klimaat of sociale aspecten en zo bijdragen aan een duurzame samenleving.

Geopolitieke spanningen bedreigen technologische vooruitgang. Belangrijke grondstoffen, zoals kritische materialen, zijn wereldwijd verspreid en de toegang ertoe wordt beïnvloed door politieke conflicten. De EU is bijvoorbeeld afhankelijk van Australië, Chili en China voor lithium, nodig voor accu's, en van Rusland, Afrika en Canada voor palladium, gebruikt in waterstoftechnologie.

Figuur 1: Landenconcentratie in kritieke grondstoffen. IEA, Van Lanschot Kempen (2024).

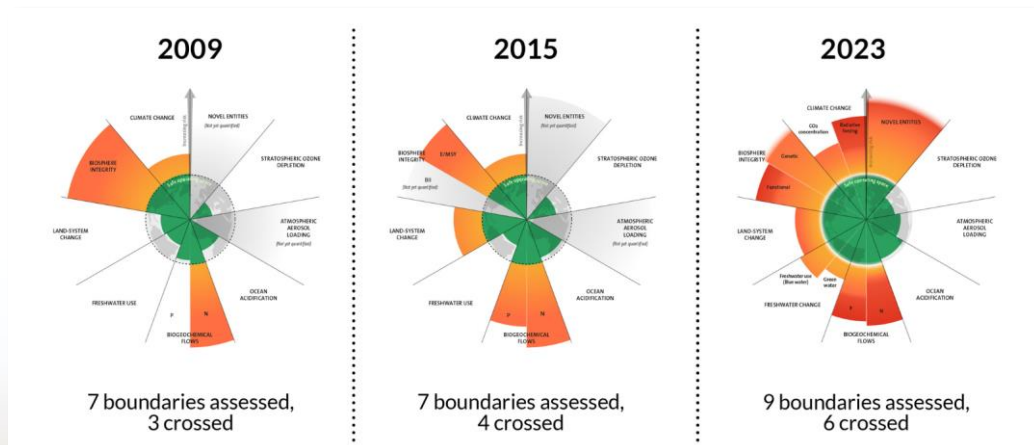
BPF Schilders belegt binnen de beursgenoteerde beleggingen in de technologiesector en heeft niet het voornemen om buiten deze beleggingen additioneel kapitaal te alloceren.

2.3 Socio-demografische veranderingen

Het pensioenfonds ziet belangrijke veranderingen in de samenleving wereldwijd. Vergrijzing is een van deze ontwikkelingen: door verbeterde gezondheidszorg en een stijgende levensverwachting neemt het aantal ouderen toe, wat gevolgen heeft voor de arbeidsmarkt, gezondheidszorg en sociale voorzieningen. Migratie speelt ook een rol, waarbij sommige gebieden snel groeien en andere krimpen, wat invloed heeft op middelen, infrastructuur en sociale cohesie. Daarnaast verandert de manier waarop mensen leven: meer mensen trekken naar steden, gezinsstructuren worden diverser en er is een groeiende economische ongelijkheid. Deze veranderingen hebben gevolgen voor de economie, zorg, onderwijs en beleid. BPF Schilders is hierbij betrokken via beleggingen in Nederlandse huurwoningen en hypotheek.

2.4 De vraag om een duurzame samenleving en tegengeld

Het pensioenfonds ziet uitputting van de aarde als een urgent probleem met grote gevolgen voor natuur en mensheid. Onze (totale) huidige levenswijze met steeds meer mensen is niet houdbaar en draagt bij aan de verslechtering van het klimaat, kwaliteit van lucht en water en verlies van biodiversiteit. Uitstoot van broeikasgassen door verbranding van fossiele brandstoffen, ontbossing en vervuiling veroorzaken opwarming van de aarde en schade aan ecosystemen. De figuur hieronder laat zien in welke mate de mensheid de aarde uitput op 9 planetaire grenzen.

Figuur 2: 9 planetaire grenzen, The evolution of the planetary boundaries framework. Richardson et al. (2023), Steffen et al. (2015), en Rockström et al. (2009).

Om onze planeet leefbaar te houden, moet de maatschappij overschakelen op schone energie, anders consumeren en minder grondstoffen gebruiken. Iedereen moet hieraan bijdragen, inclusief overheden, bedrijven en pensioenfondsen. Er is ook discussie over de noodzaak en omvang van deze maatregelen, wat het belang van dialoog en uitleg over onze keuzes onderstreept.

Deze veranderingen brengen risico's mee voor beleggingen, zoals verminderde vraag naar vervuilde producten of waardeverlies van schadelijke bedrijven. Maar er zijn ook kansen, zoals investeringen in duurzame bedrijven en technologieën. Onderzoek bevestigt dat nieuwe technologieën nodig zijn om klimaatdoelen te halen.

Risicocategorieën	2 jaar	10 jaar
--------------------------	---------------	----------------

Economie	1.	Misinformatie en desinformatie	1.	Extreme weersomstandigheden
Milieu	2.	Extreme weersomstandigheden	2.	Globale onomkeerbare veranderingen
Geopolitiek	3.	Maatschappelijke polarisatie	3.	Biodiversiteitsverlies en verval ecosystemen
Maatschappij	4.	Digitale onveiligheid	4.	Tekorten aan natuurlijke bronnen
Technologie	5.	Gewapende conflicten tussen landen	5.	Misinformatie en desinformatie
	6.	Gebrek aan economische kansen	6.	Nadelige gevolgen van AI-technologie
	7.	Inflatie	7.	Onvrijwillige migratie
	8.	Onvrijwillige migratie	8.	Digitale onveiligheid
	9.	Economische achteruitgang	9.	Maatschappelijke polarisatie
	10.	Vervuiling	10.	Vervuiling

Figuur 3: Inschatting mondiale risico's, gerangschikt naar significantie over de korte en lange termijn. World Economic Forum Global Risks (2024).

2.5 Hoe kijkt de deelnemer / deelnemersvertegenwoordiging naar deze context?

BPF Schilders neemt de duurzaamheidsvoorkeuren van de deelnemers als vertrekpunt voor het MVB-beleid en daarmee waar het pensioenfonds wel en niet in belegt.

Om deze voorkeuren goed (te leren) begrijpen heeft het bestuur van BPF Schilders met de verschillende vertegenwoordigingsorganen van de deelnemer gesproken over de wereld om ons heen, de context, en waar we ons als pensioenfonds voor willen gaan inzetten. Deze vertegenwoordiging bestaat uit het Verantwoordingsorgaan (VO) en de sociale partners. Dit gesprek ging niet alleen over duurzaamheid, maar vooral over de balans van duurzaamheid, rendement en risico en de herkenbaarheid bij de deelnemers.

De denkrichting van het MVB-beleid die hieruit volgen zijn getoetst bij de deelnemer in een deelnemersonderzoek in december 2024.

De dialoog met het VO en de sociale partners leidt tot de volgende inzichten, in volgorde van belangrijkheid:

- Het VO, de sociale partners en het bestuur willen weten wat deelnemers belangrijk vinden.
- Een goed pensioen (financieel rendement) staat op 1, 2 en 3, maar niet op 4 en 5. Duurzaamheid speelt ook een belangrijke rol in de beleggingsbeslissingen.
- Zoveel mogelijk vermijden van omstreden producten of gedragingen, ook door overheden (via een landenbeleid). Het internationale en Europese normenkader is leidend voor wat controversieel is.
- Het is belangrijk om duurzaamheid mee te nemen in het beleggingsproces om (financiële) risico's te beperken.
- Het VO voelt zich comfortabel waar het pensioenfonds nu staat (geen koploper of achterblijver).
- Als een bijdrage kan worden geleverd aan de directe leefomstandigheden van de deelnemers (in Nederland) is dat een pré. We noemen dit 'dichtbij de keet beleggen'.

- Klimaat blijft belangrijk. Er is geen voorkeur voor een ander beleggingsthema.
- Investeren in beleggingen die maatschappelijke relevant zijn en aansluiten bij bovenstaande punten hebben de voorkeur. Bijvoorbeeld: voorzien in woningaanbod, -bouw, -kwaliteit, Nederlandse (kern)energievoorziening en (energie)infrastructuur en betaalbare en gezonde voedselconsumptie en -productie. Ook voor de volgende generaties.
- Geen excessieve vergoedingen betalen aan onze vermogensbeheerders.
- We willen een realistische dialoog met bedrijven of vermogensbeheerders voeren, maar bij onvoldoende voortgang durven we ook afscheid te nemen.

Het deelnemersonderzoek is eind 2024 uitgevoerd en aan meer dan 15.000 deelnemers verzonden. Hiervan hebben 1200 deelnemers de respons volledig ingevuld, met ongeveer een gelijke verdeling over werknemers en ondernemers en een hogere response rate onder gepensioneerden. Het onderzoek heeft de volgende inzichten opgeleverd:

Uitkomsten deelnemersonderzoek	Dit betekent...
- Slechts 10% van de deelnemers weet waar we in beleggen; - Communicatie is gewenst via pensioenblad, nieuwbrief en website.	We willen duidelijk en eenvoudig blijven communiceren over de beleggingen en duurzaamheid
De helft van de deelnemers staat positief ten opzichte van duurzaam beleggen, 41 % is daarnaast neutraal.	Duurzaam beleggen is en blijft belangrijk
Maximalisatie pensioen staat voor de deelnemer op 1, impact op mens en milieu dan meenemen volgens 76%.	We doen geen beleggingen waarvan we denken dat deze een lagere rendement/risicoverhouding hebben dan andere beleggingen vanwege duurzaamheid. We zijn terughoudend tav 'impact beleggingen'
Energiebronnen: - De deelnemer wil niet beleggen in steenkolen - De deelnemer is neutraal tav olie en gas - De deelnemer is enigszins positief over kernenergie - De deelnemer is positief over duurzame energie (water, zon, wind)	- Steenkolen: Geen verandering van beleid - Olie en gas: Geen verandering van beleid - Kernenergie: Geen verandering in beleid - Duurzame energie: nemen we mee bij de evaluatie van de beleggingen
Transport infrastructuur: - De deelnemer is enigszins positief over infrastructuur voor fiets, trein, auto en scheepvaart - De deelnemer is enigszins negatief over luchtvaart	- Nemen we mee bij de evaluatie van de infrastructuur beleggingen - Nemen we mee bij de evaluatie van de infrastructuur beleggingen
Productbetrokkenheid: - De deelnemer wil niet beleggen in tabak, controversiële wapens, fastfood, alcohol, cannabis, wapenindustrie en palmolie - De deelnemer is (zeer) positief over beleggen in woningen voor ouderen/studenten/jongeren en in huurwoningen - De deelnemer is positief over beleggingen in medicijnen, landbouw, bosbouw en woninghypotheken	- Tabak: geen verandering van beleid - Fastfood, alcohol, cannabis, wapenindustrie en palmolie nemen we mee bij de evaluatie van de beleggingen - Woningen voor ouderen/studenten/jongeren nemen we mee bij de evaluatie van de beleggingen - Huurwoningen en woninghypotheken: geen verandering van beleid - Medicijnen: geen verandering van beleid - Landbouw, bosbouw; nemen we mee bij de evaluatie van de beleggingen
Landen/regio allocatie: De deelnemer heeft voorkeur voor beleggingen ' dicht bij huis' in Nederland en Europa boven wereldwijd	Nemen we mee bij de evaluatie van de regio allocatie van de beleggingen
Landenbeleid: - De deelnemer vindt mensenrechten en arbeidsrechten belangrijk - In mindere mate is democratie en zorg voor milieu en klimaat belangrijk	- Mensenrechten: geen verandering van beleid - We nemen mensenrechten, arbeidsrechten en in mindere mate democratie en zorg voor milieu en klimaat mee in de evaluatie van het landenbeleid
CO2 reductie: De deelnemer is verdeeld over CO2 reductie. Een kleine meerderheid verwacht wél actie (engagement of uitsluiten)	Geen verandering van beleid

3. Positionering

Bij het bepalen van welke rol het pensioenfonds wil spelen in de samenleving, houdt BPF Schilders rekening met de ontwikkelingen zoals beschreven in hoofdstuk 2. Deze inzichten zijn ook belangrijk om financiële en reputatierisico's te verminderen en waar mogelijk te profiteren van kansen. Hieronder wordt uitgelegd welk standpunt het pensioenfonds namens de deelnemers inneemt en waarom. Het standpunt van het pensioenfonds voor haar MVB-beleid ligt in het verlengde van de missie en de pensioendoelstelling en passen in het maatschappelijke kader.

“Een goed pensioen gaat over meer dan geld.”

Daarmee bedoelen we:

Duurzaamheid draagt bij aan een goede rendement/risicoverhouding;

Dit betekent dat:

- We beoordelen beleggingen op basis van de hele investment case, o.a. financieel rendement, risico, kosten, benodigde bestuurscapaciteit en duurzaamheid.
- We beheersen duurzaamheidsrisico's en gerelateerde financiële risico's en zijn bereid te investeren in de kansen die de transitie naar een duurzame samenleving biedt.
- ESG is een vast onderdeel in iedere stap van het beleggingsproces, o.a. in de ALM-studie, portefeuille constructie, risico management, managerselectie en -monitoring en deelnemercommunicatie.

Als beleggingen niet bij ons passen beleggen we er niet in;

Dit betekent dat:

- We willen geen investeringen doen die onvoldoende aansluiten bij internationale normen waaronder de Global Compact van de Verenigde Naties en OESO-richtlijnen.
- BPF Schilders sluit bedrijven uit die de maatschappij ernstige schade toebrengen. Daarvoor maken we onderscheid tussen productuitsluitingen (tabak, kolen) en gedragingen (corruptie en fraude, slechte arbeidsomstandigheden) uitsluitingen.
- Bedrijven en overheden, die niet voldoen aan de (minimale) duurzaamheidseisen die BPF Schilders stelt zullen van belegging worden uitgesloten.
- Als we verwachten dat verbetering mogelijk is, gaan we binnen onze mogelijkheden de dialoog aan met bedrijven (niet met overheden) om deze verbetering te realiseren.

We willen maatschappelijke relevant beleggen als we geloven dat dit bijdraagt aan de levenssituatie van de deelnemers;

Dit betekent dat:

- We zetten ons in om onze bijdrage te leveren aan de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs.
- Beleggingen, die een duurzame samenleving bevorderen, hebben de voorkeur boven vergelijkbare andere beleggingen indien het risico/rendementsprofiel passend is.

- We toetsen maatschappelijk relevante beleggingen voorafgaand te investeren expliciet aan de bijdrage aan de levenssituatie van de deelnemers, o.a. huisvesting, voedsel-, energievoorziening en de leefomgeving (in Nederland).

Het betrekken van belanghebbenden is belangrijk;

Dit betekent dat:

- BPF Schilders is transparant en in begrijpelijke taal duidelijk over de keuzes die het pensioenfonds maakt op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en legt verantwoording af over de resultaten.
- De MVB-standpunten en -doelstellingen van het pensioenfonds moeten breed gedragen worden door de deelnemers.
- We betrekken en informeren de belanghebbenden van het pensioenfonds over het MVB-beleid en de uitvoering.

4. Ambitie & doelstellingen

Op basis van de standpunten zoals beschreven in hoofdstuk 3 heeft BPF Schilders de volgende doelstellingen of anders gezegd, Key Performance Indicators (KPI's), gedefinieerd. Iedere doelstelling is vastgesteld met aanvangsjaar 2025 en een looptijd van 3 jaar. De doelstellingen en KPI's worden herijkt in de volgende evaluatie van het MVB-beleid (over 3 jaar) en worden indien nodig KPI's aangepast, toegevoegd of verwijderd.

Aan de hand van de MVB KPI's wordt de realisatie van de MVB-doelstellingen gemeten en indien nodig in de implementatie bijgestuurd. In hoofdstuk 7 geven we een nadere toelichting op hoe we de MVB KPI's met een MVB KPI dashboard monitoren.

MVB-doelstelling			KPI
Algemeen E, S & G	1.	Vermijden en beheersen van financiële risico's door ecologische, sociale en governance factoren.	100% integratie van uitsluitingen (incl. controverses), minimale duurzaamheidsprestaties (PAI's ¹) en landenbeleid, toegepast per beleggingscategorie.
	2.	Beheersing van financiële duurzaamheidsrisico's (KRI's): fysiek klimaatrisico, klimaattransitie en biodiversiteitsverlies.	Binnen de normering van de risicobeoordeling per KRI in de risicobeheercyclus (zie bijlage IV).
	3.	Het pensioenfonds levert een bijdrage aan de levenssituatie van de deelnemer, o.a. huisvesting, voedsel-, energievoorziening en leefomgeving.	Weging van 15% (als percentage van de totale beleggingen) in 2028 (alleen maatschappelijk relevante beleggingen in infrastructuur, hypotheek vastgoed en evt private debt).
Milieu en klimaat (E)	4.	Bijdrage leveren aan de klimaatdoelstelling van het pensioenfonds door te voldoen aan de CTB CO ₂ -reductiedoelstelling.	Voldoen aan CTB CO ₂ -reductiepad t/m 2050, startjaar 2019, voor de beleggingen waarvan we de CO ₂ -uitstoot kunnen meten.
Sociaal (S)	5.	BPF Schilders voert een beleggingsbeleid dat internationale sociale normen respecteert waaronder mensenrechten, niet medeplichtig aan schending mensenrechten, werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen (inclusief leefbaar loon, dwang- en kinderarbeid, recht van collectieve onderhandelingen) en discriminatie.	100% integratie van uitsluitingen (incl. controverses) en landenbeleid, toegepast per beleggingscategorie.
Governance (G)	6.	BPF Schilders voert een beleggingsbeleid dat internationale governance gerelateerde normen respecteert waaronder transparantie en verslaggeving, bestrijding van corruptie, omkoping en afpersing, beheerste beloning, diversiteit productaansprakelijkheid en democratie.	100% integratie van uitsluitingen (incl. controverses) en landenbeleid, toegepast per beleggingscategorie. Stemmen op minimaal 95% van de agendapunten Engagement op E, S en G met aantoonbare voortgang of beëindiging in een kalenderjaar. Met vermogensbeheerders, bedrijven, overheden en direct of via collectief.
Communicatie	7.	BPF Schilders betreft de deelnemers actief bij de vormgeving en uitvoering van het MVB-beleid.	- We bespreken het MVB-beleid en de implementatie jaarlijks met het VO. - Duurzaamheid is onderdeel van het deelnemersonderzoek. We herhalen dit onderzoek drie jaar na ontvangen van de resultaten - Frequente en relevante MVB-communicatie met deelnemers.

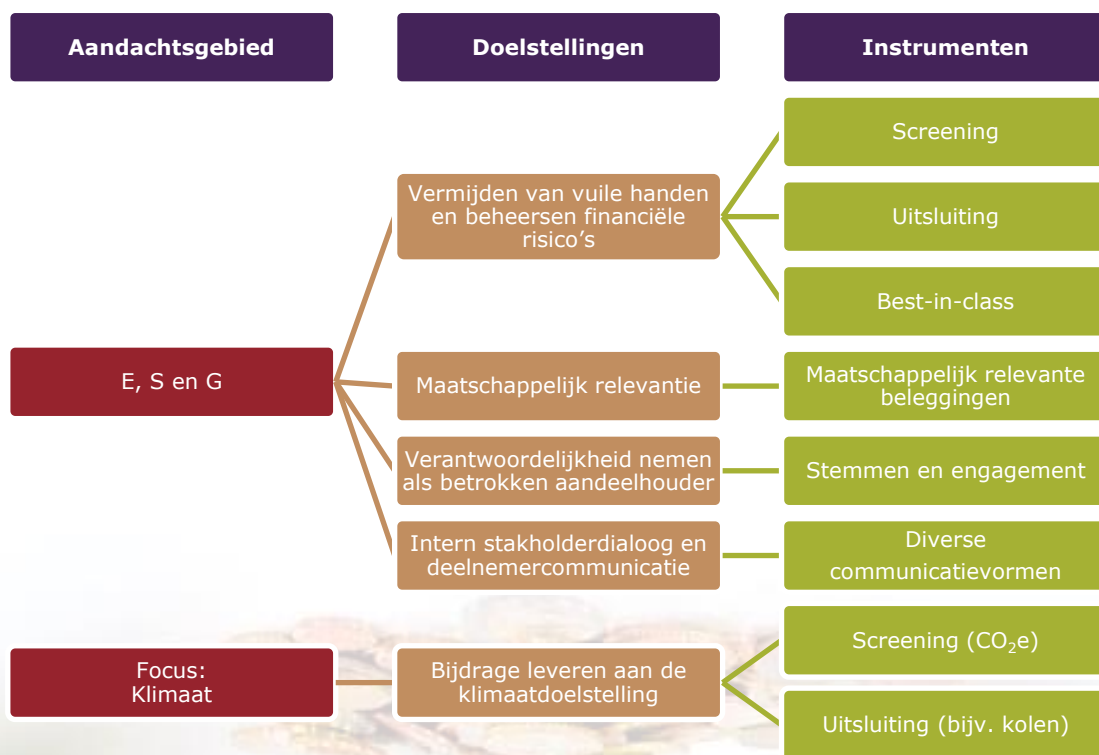
¹Principal Adverse Indicator (PAI): minimale ecologische en sociale waarborgen op de belangrijkste ongunstige effect op duurzaamheidsvoorkeuren, onderdeel van duurzaamheidswetgeving [SFDR](#).

5. Strategie

Het pensioenfonds beoordeelt bij de implementatie van iedere beleggingscategorie het MVB-beleid van de externe vermogensbeheerders en welke instrumenten worden gebruikt om de MVB-doelstellingen te realiseren. De toepasbaarheid en effectiviteit van ieder instrument verschilt per beleggingscategorie.

5.1 Beschikbare MVB-instrumenten

De MVB-instrumenten die BPF Schilders gebruikt om de doelstellingen in hoofdstuk 4 te realiseren zijn screening, uitsluiting, best-in-class, stemmen en engagement en beleggen met een maatschappelijke relevantie.

5.2 Omgang met MVB-instrumenten

Initieel start het pensioenfonds met het screenen en uitsluiten van beleggingen waar het echt niet in wenst te investeren. Voorbeelden hiervan zijn beleggingen in tabak of controversiële wapens.

Vervolgens heeft het pensioenfonds de voorkeur voor een best-in-class methodiek om binnen het belegbare universum (per sector) de best presterende beleggingen te selecteren op basis van duurzaamheidsscores. Anders gezegd betekent dit dat de beleggingen moeten voldoen aan minimale duurzaamheidsprestaties. De best-in-class methodiek kan per categorie verschillen en wordt bepaald bij de implementatie van een categorie. Op deze manier behoudt het pensioenfonds voldoende diversificatie met haar beleggingen.

Het pensioenfonds kijkt verder waar het mogelijk is om een maatschappelijke bijdrage te leveren aan wat voor de deelnemer belangrijk is of op het duurzaamheidsthema klimaat. Niet iedere beleggingscategorie is hier voor geschikt. Vooral binnen de illiquide beleggingscategorieën, zoals infrastructuur, hypotheek, vastgoed en private debt ziet het pensioenfonds mogelijkheden. Vanwege de toenemende complexiteit van de portefeuille, het potentieel contrast met de uitvoering van een beheerst beloningsbeleid en benodigde governanceaandacht heeft het pensioenfonds besloten niet (meer) te alloceren naar de categorieën private equity of landbouwgrond.

Ten slotte is BPF Schilders een betrokken aandeelhouder. Activiteiten die hieronder vallen zijn de uitoefening van stemrechten en voeren van de dialoog met bedrijven en/of overheden als het pensioenfonds graag verandering ziet in de MVB-gerelateerde (bedrijfs)activiteiten.

Een toelichting op de MVB-instrumenten staat beschreven in bijlage V.

5.3 Beloningsbeleid

Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Dit houdt onder meer in dat het beloningsbeleid voor het bestuur, raad van toezicht en Verantwoordingsorgaan passend is en in verhouding staat tot de verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Er zijn geen prestatie gerelateerde beloningen. Het hanteren van een vaste beloning betekent ook dat duurzaamheidsrisico's geen rol spelen in het bepalen van de beloning en niet zijn geïntegreerd in het beloningsbeleid.

BPF Schilders verwacht van vermogensbeheerders dat zij ook een verantwoord beloningsbeleid hanteren dat niet materieel afwijkt van het beleid van BPF schilders (met in achtneming van de kenmerken van de branche) en niet leidt tot te hoge risico's. De beoordeling van het beloningsbeleid van vermogensbeheerders is onderdeel van het managerselectie- en monitoringsproces. De implementatiecriteria van de beleggingscategorieën, inclusief ESG-criteria, zijn vastgelegd in de Investment Cases.

Ook in haar beleggingen houdt het pensioenfonds rekening met een verantwoord en beheerst beloningsbeleid. De uitgangspunten van het beloningsbeleid komen overeen met de uitvoering van de verschillende MVB-instrumenten. Aandacht voor het beloningsbeleid is met name relevant in het stemmen en engagement.

5.4 Fiscaal beleid

Voor al haar beleggingen, zowel liquide als illiquide, wenst het pensioenfonds te streven naar eerlijke belasting. Het fiscale beleid van het pensioenfonds in het kader van het betalen 'van eerlijke belasting' is in Bijlage IX uiteengezet.

6. Implementatie in de beleggingsportefeuille

BPF Schilders hanteert diverse instrumenten om invulling te geven aan het MVB-beleid en de doelstellingen te realiseren. Per beleggingscategorie zijn de geschikte en doelmatige instrumenten bepaald. Onderstaande tabel biedt inzicht welk MVB-instrument per categorie gebruikt wordt (✓), niet gebruikt wordt (✗) of niet van toepassing is (Nvt).

Categorie	Screening	Uitsluiting	Best-in-class	Betrokkenheid bij ondernemingen	
				Stemmen	Dialogo
Aandelen ontwikkelde en opkomende landen	✓	✓	✓ / ✗ ^{1,2}	✓	✓
Staatsobligaties (Euro) / LDI	✓	✓	✗	Nvt	✗
Staatsobligaties opkomende landen (EMD)	✓	✓	✗	Nvt	✗
Bedrijfsobligaties (Investment Grade)	✓	✓	✗ ¹	Nvt	✓
Bedrijfsobligaties ontwikkelde landen (High Yield)	✓	✓	✗ ¹	Nvt	✗ ¹
Nederlandse woninghypotheken	✓	Nvt	Nvt	Nvt	✓
Onderhandse leningen (Direct Lending)	✓	✓	Nvt	Nvt	✓
Infrastructuur	✗	Nvt	Nvt	✓	✓
Niet-genoteerd onroerend goed	Nvt	Nvt	✓	✓	✓
Liquiditeiten	✓	✓	✓	Nvt	Nvt

¹ Heroverweging van de invulling is onderdeel van de reguliere managerevaluatiecyclus.
² Best in class; via de MSCI world climate benchmark krijgen bedrijven die beter gepositioneerd zijn in de klimaattransitie een hogere weging, en bedrijven die slecht gepositioneerd zijn een lage weging. De index bevat geen bedrijven met een (zeer) lage ESG-rating (C-CCC).

6.1 Aandelen ontwikkelde en opkomende landen

Voor aandelen in ontwikkelde en opkomende landen gebruikt BPF Schilders alle beschikbare MVB-instrumenten. Voor alle aandelen heeft het pensioenfonds screening, uitsluiting en betrokkenheidsbeleid geïmplementeerd. De aandelenbeleggingen sluiten verder aan bij de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, via PAB-reductiepad in ontwikkeld en CTB in opkomend.

6.2 Staatsobligaties (Euro) / LDI

Binnen de LDI beleggingen, inclusief staatsobligaties, streeft het pensioenfonds naar een weging van 10% aan groene obligaties, sociale obligaties en duurzame (gelinkte) obligaties (Green bonds,

Social bonds, and Sustainability(-Linked) bonds, hierna “duurzame obligaties”) als onderdeel van de LDI-beleggingen.

6.3 Staatsobligaties opkomende landen (EMD)

Voor de beleggingscategorie Staatsobligaties opkomende landen maakt BPF Schilders gebruik van screening en uitsluiting (o.a. door middel van een landenbeleid). De andere MVB-instrumenten worden niet gebruikt omdat deze niet mogelijk of realistisch zijn binnen de categorie (bijvoorbeeld stemmen) of omdat de kans van slagen te klein is (bijvoorbeeld dialoog voeren met overheden van desbetreffende opkomende landen). De categorie staat verder te ver van de deelnemer af om maatschappelijke relevant te zijn. Het landenbeleid is toegelicht in Bijlage VIII.

6.4 Bedrijfsobligaties (Investment Grade)

Voor Bedrijfsobligaties Investment Grade worden alle mogelijke MVB-instrumenten gebruikt. Het pensioenfonds belegt in duurzame bedrijfsobligaties minimaal gelijk aan de benchmark van de Investment Grade bedrijfsobligaties portefeuille. De bedrijfsobligatiebeleggingen sluiten verder aan bij de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

6.5 Bedrijfsobligaties ontwikkelde (High Yield)

Voor Bedrijfsobligaties High Yield worden alle mogelijke MVB-instrumenten gebruikt. De High Yield bedrijfsobligatiebeleggingen sluiten aan bij de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

6.6 Nederlandse woninghypotheken

Voor de categorie Nederlandse (woning)hypotheken zijn er drie MVB-instrumenten beschikbaar, namelijk screening en dialoog en de beleggingen zijn van maatschappelijke waarde. Beleggingen zijn van maatschappelijke waarde voor de deelnemer, omdat het pensioenfonds als geldverschaffer optreedt voor de aankoop van een woning, wellicht voor een aantal van de deelnemers zelf.

De integratie van MVB is momenteel in ontwikkeling voor deze beleggingscategorie, met voorbeelden zoals duurzame hypotheken of sociale hypotheken specifiek gericht op starters op de woningmarkt. BPF Schilders volgt deze ontwikkelingen en overweegt om gebruik te maken van deze vorm van MVB-integratie zodra dit mogelijk is, van waarde is voor de deelnemer en financieel interessant is.

6.7 Infrastructuur

De infrastructuurbeleggingen van BPF Schilders zijn met een doelstelling van 25% voor een deel gericht op het leveren van een positieve bijdrage aan het klimaat. De mogelijkheden voor verdere aansluiting bij dit MVB-beleid gaat het pensioenfonds onderzoeken. Het is goed mogelijk om de maatschappelijke relevantie van infrastructuur te verhogen. De verduurzaming van deze beleggingen kent echter wel een langere doorlooptijd in vergelijking met meer liquide en traditionele beleggingen.

6.8 Niet-genoteerd onroerend goed

BPF Schilders selecteert vastgoedfondsen die voorloper zijn op duurzaamheid. Tot op heden is gekeken naar de GRESB-duurzaamheidsscore en het energielabel bij Nederlandse woningen. Het

pensioenfonds beoogt met haar vastgoedbeleggingen een maatschappelijke bijdrage te leveren. Vastgoed past goed bij wat de deelnemers belangrijk vinden: het ondersteunen van het (huur)woningaanbod in Nederland. Deze categorie leent zich goed om via andere vastgoedsectoren een maatschappelijke bijdrage te leveren en wordt onderzocht door het pensioenfonds.

6.9 Liquiditeiten

In de categorie Liquiditeiten worden screening, uitsluiting en best-in-class toegepast. Dit zijn de enige MVB-instrumenten die mogelijk zijn binnen deze categorie.

7. Governance en inrichting

Het bestuur evalueert het MVB-beleid minimaal iedere drie jaar. Aan de hand van deze evaluatie bepaalt het pensioenfonds of het beleid en voorgenomen ontwikkelingen aansluiten bij de verwachting en ambities van de stakeholders of dat aanscherping wenselijk is. Hierbij kan het bestuur zich baseren op de input verkregen van de deelnemers, het verantwoordingsorgaan (VO) en de sociale partners.

7.1 Belanghebbende partijen

De maatschappij: Het MVB-beleid richt zich in eerste instantie op de deelnemers van BPF Schilders. De maatschappij is echter ook een belanghebbende partij omdat de investeringsbeslissingen van het pensioenfonds ook een directe invloed hebben op maatschappelijk gerelateerde onderwerpen. Het pensioenfonds staat open voor het delen van de nodige MVB-informatie en het voeren van een dialoog met partijen die zich inzetten voor onderwerpen zoals het aanpakken van klimaatverandering, het bevorderen van eerlijke arbeidspraktijken of het waarborgen van goed ondernemingsbestuur.

Bestuur: Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van het MVB-beleid en de uitvoering. Het bestuur zal de implementatie monitoren en bijsturen indien gewenst. Minimaal ieder jaarlijks wordt het MVB-beleid en de implementatie besproken. In deze overleggen komen onder andere de volgende onderwerpen aan bod:

- keuzes in de MVB-implementatie;
- voortgang van de MVB KPI's die zijn vastgesteld door het pensioenfonds; en
- updates omtrent nieuwe MVB-mogelijkheden.

Het bestuur zorgt ervoor dat het over voldoende kennis beschikt om verantwoording af te kunnen leggen over het vastgestelde MVB-beleid en MVB-ontwikkelingen (op relevantie) te beoordelen.

Commissie Vermogensbeheer (CVB): De uitvoering van het MVB-beleid is door het bestuur gedelegeerd aan de CVB. De CVB beoordeelt op welke wijze de instrumenten worden geïmplementeerd in de beleggingscategorieën. De CVB rapporteert aan het bestuur over de voortgang en behaalde resultaten.

Verantwoordingsorgaan (VO): Het Verantwoordingsorgaan is het primaire orgaan om de stem van de deelnemers te vertegenwoordigen. Er wordt minimaal één keer per jaar een dialoog gevoerd met het verantwoordingsorgaan aangezien het bestuur het belangrijk vindt het VO betrokken te houden. Formeel is het MVB-beleid onderdeel van het Strategisch Beleggingsbeleid. Ondanks dat het VO geen adviesrecht heeft, wordt de dialoog zowel op het gekozen beleid gevoerd als op de uitvoering van het beleid.

Raad van Toezicht: De RvT wordt geïnformeerd over het MVB-beleid (na vaststelling).

SFH Risicomanagement: De uitvoering van het risicomanagement vindt plaats door de risico-eigenaar binnen het bestuur, desgewenst ondersteund door de 1e lijn risicomanager aan de hand van de ESG risicobeheercyclus (zie bijlage IV). De SFH geeft vanuit de 2e lijn een opinie over

MVB-beleidsaspecten en het risicobeheer van duurzaamheidsrisico's en ziet toe op een correcte uitvoering van het beleid.

Fiduciair vermogensbeheerder (FM): De fiduciair beheerder adviseert BPF Schilders over het MVB-beleid, en organiseert en faciliteert de uitvoering. Ook rapporteert de fiduciair vermogensbeheerder over het MVB-beleid aan het pensioenfonds.

Sociale partners: De sociale partners (CNV, FNV, LBV en OnderhoudNL) geven de pensioenopdracht aan het bestuur en bepalen de risicohouding. Het bestuur houdt de sociale partners graag betrokken bij het MVB-beleid, onder andere om op de hoogte te zijn van hun inzichten en observaties in de pensioensector en maatschappij in brede zin.

Deelnemer: De voorkeuren van de deelnemers van BPF Schilders zijn het vertrekpunt van het MVB-beleid van het pensioenfonds. Daarom onderzoekt het pensioenfonds iedere drie jaar de MVB-voorkeuren van de deelnemer. Het doel is om na te gaan of het MVB-beleid (nog) aansluit bij de wensen en verwachtingen van de deelnemers en daarmee het draagvlak te toetsen voor het geformuleerde beleid.

7.2 RASCI Matrix

In onderstaande RASCI-matrix is de rol van iedere betrokken partij uitvoering van het MVB-beleid schematisch weergegeven.

	Bestuur	CVB	VO	RM	FM
Advisering		R			A, R
Doelstelling MVB-beleid	A, R	R	C		C, S
Strategie MVB-beleid (incl. risicohouding per ESG-risico)	A, R	R	C	C	C, S
Invulling MVB-beleid	A		C	C	R, S
Uitvoering MVB-beleid	A	R			R
Externe rapportages MVB-beleid	A	R			R
Externe communicatie MVB-beleid	A	R			C
Monitoring MVB-beleid	A	R			
Evaluatie MVB-beleid	A	R		I	I

R = Responsible (verantwoordelijk)
A = Accountable (eindverantwoordelijk)
S = Supportive (ondersteunend)
C = Consulted (geraadpleegd)
I = Informed (geïnformeerd)

7.3 MVB-uitvoering

MVB in de ALM studie

De Asset Liability Management (ALM)-studie vormt het fundament voor de strategische allocatie naar beleggingscategorieën. De uitkomsten van de ALM-studie worden vertaald naar de normallocatie, beleggingscategorieën en een renteafdekking. Voor deze allocatie moet de implementatie worden vormgegeven. Duurzaamheid wordt met behulp van uiteenlopende MVB-instrumenten geïntegreerd. Deze instrumenten (en de toepassing) verschillen per beleggingscategorie. De ALM-studie biedt daarnaast inzicht in duurzaamheidsrisico's door middel van (deterministische) scenario's. Vooral nog ligt de focus op klimaatscenario's.

MVB in investment cases

Voor elke beleggingscategorie wordt een investment case opgesteld om de geschiktheid van de categorie te bepalen. De investment case bevat een beschrijving van de duurzaamheidsaspecten van de betreffende categorie, inclusief eventuele materiële negatieve maatschappelijke impact en/of impact op het verwachte rendement en mogelijkheden om met de categorie een positieve bijdrage te leveren.

In de implementatiecriteria wordt, op hoofdlijnen, vastgelegd waar een mogelijke allocatie aan dient te voldoen. Deze criteria bevatten MVB-criteria en zijn beleggingscategorie specifiek. De investment case wordt voor iedere beleggingscategorie om de drie jaar geëvalueerd.

MVB-instrumenten en integratie in beleggingscategorieën

Het pensioenfonds toetst externe vermogensbeheerders op de MVB-implementatiecriteria. De invulling mag niet substantieel afwijken. Aan de hand van de toetsing selecteert het pensioenfonds een vermogensbeheerder om de beleggingscategorie in te vullen.

Als een bestaande vermogensbeheerder afwijkt van (nieuwe) MVB-criteria van het pensioenfonds, spreekt het pensioenfonds met deze beheerder om de mogelijkheden voor verbetering te onderzoeken en eventueel te realiseren (ook bekend als manager engagement).

7.4 MVB-monitoring

De monitoring van de uitvoering van het MVB-beleid gebeurt op basis van de kwartaalrapportages, het MVB KRI- en MVB KPI-dashboard. De monitoring ziet toe op de realisatie van doelstellingen, beheersing van duurzaamheidsrisico's en compliance met wetgeving en initiatieven waaraan BPF Schilders zich committeert. Daarnaast geeft het pensioenfonds in de monitoring aandacht aan het duurzaamheidsthema Klimaat en de ESG-integratie bij de externe vermogensbeheerders.

7.5 MVB-verantwoording en communicatie

BPF Schilders vindt het belangrijk transparant te zijn en deelnemers te informeren over het beleggingsbeleid en te betrekken bij de realisatie. Het pensioenfonds informeert deelnemers aan de hand van (digitale) nieuwsbrieven en publicaties op de eigen website.

Op de website worden beleidskaders gepubliceerd en verantwoordingsdocumenten, zoals bijvoorbeeld stemverslagen, het jaarverslag, het MVB-jaarverslag en andere (verplichte)

rapportages. Informatie over het MVB-beleid wordt aan nieuwe deelnemers verstrekt in de precontractuele informatie, te vinden op de website en in de Pensioen123.

7.6 MVB-evaluatie & aanscherping

BPF Schilders controleert periodiek of het MVB-beleid en de uitvoering voldoende aansluiten bij de MVB-uitgangspunten van het pensioenfonds en of de resultaten die worden geboekt in lijn zijn met de korte- en lange termijn MVB-doelstellingen. Bij onvoldoende progressie scherpt het pensioenfonds het MVB-beleid en/of de uitvoering aan om de doelstellingen te gaan realiseren.

Bijlage I: Maatschappelijk kader

Deze bijlage beschrijft het maatschappelijk kader dat bestaat uit wet- en regelgeving, standaarden en initiatieven waar BPF Schilders rekening mee houdt.

1. Wet- en regelgeving

Pensioenwet

Het pensioenfonds beschrijft jaarlijks in lijn met de Pensioenwet de manier waarop het pensioenfonds rekening houdt met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Daarbij wordt ook een toelichting gegeven op de overwegingen.

IORP II, SRD II en Corporate Governance Code Pensioenfondsen

IORP II verplicht dat BPF Schilders een eigen risico beoordeling (ERB) uitvoert. Dit is een integrale analyse en beoordeling van de risico's waaraan BPF Schilders nu wordt blootgesteld of in de toekomst kan worden blootgesteld; en van de effectiviteit van het risicobeheer en de beheersmaatregelen. BPF Schilders weegt in lijn met IORP II klimaatrisico's mee in het beleggingsbeleid. Daarnaast communiceert het pensioenfonds over MVB naar zijn deelnemers met het MVB-jaarverslag en brengt het bestaande en opkomende maatschappelijke risico's in kaart.

De SRD II-richtlijn (Shareholder Rights Directive) en Corporate Governance Code Pensioenfondsen vereisen een 'betrokkenheidsbeleid' (dit is het stemmen en dialoog met ondernemingen) en verantwoording over de uitvoering hiervan inclusief een online publicatie van het stemverslag op kwartaalbasis. Code Pensioenfondsen is onderdeel van dit document. Beiden zijn integraal opgenomen in dit MVB beleid en vullen daarmee het vereiste 'betrokkenheidsbeleid' in. In dit beleid is vastgelegd hoe het pensioenfonds aan de hand van stemgedrag op aandelen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen op een maatschappelijke verantwoorde manier invloed als belegger uitoefent. De SRD II richtlijn vereist verder openbaarmaking van elementen uit de overeenkomst met de vermogensbeheerder. Voorbeelden van elementen zijn de afspraken met de vermogensbeheerder en de methode en tijdshorizon waarop de vermogensbeheerders worden geëvalueerd. Dit inzicht wordt jaarlijks verschaft in het MVB-jaarverslag.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), Taxonomie & European Green Bond Standard

SFDR verplicht BPF Schilders informatie te verschaffen over het duurzaamheidsbeleid en transparant te zijn over de uitvoering met als doel de transparantie over duurzaamheid te vergroten. BPF Schilders ziet de pensioenregeling als Artikel 8: 'een product dat ESG promoot' en rapporteert over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (zogenaamde Principle Adverse Impact indicatoren, PAI's) ondanks dat dit niet verplicht is. De keuze voor wel of geen ecologische en sociale doelstellingen en inzicht in de resultaten publiceert het pensioenfonds conform standaardtemplates van de wetgever: de precontractuele informatie (Annex II) en periodieke rapportage (Annex I en IV).

SFDR (en IORP II) vereisen dat BPF Schilders aan haar deelnemers (en toekomstige deelnemers) communiceert over de wijze waarop het beleggingsbeleid rekening houdt met ESG-factoren en duurzaamheidsrisico's. Het MVB-beleid, het jaarverslag met daarin een toelichting op het MVB-beleid en de precontractuele informatie specifiek voor toekomstige deelnemers (SFDR) publiceert het pensioenfonds op haar website en is publiek toegankelijk. De publicatie wordt bijgewerkt als het bestuur een nieuw beleid vaststelt of wetgeving dit vereist. Over de uitvoering van beleid wordt met de (toekomstige) deelnemers van het pensioenfonds gecommuniceerd middels de website en (digitale) nieuws- en welkomstbrieven.

Daarnaast hebben de European Securities and Markets Authority (ESMA) en de European Banking Authority (EBA), in samenwerking met andere belanghebbenden, de European Green Bond Standard opgesteld. Deze standaard is een set van richtlijnen en criteria die zijn ontwikkeld om de transparantie en betrouwbaarheid van groene obligaties in Europa te bevorderen. Enkele van de belangrijkste criteria van de European Green Bond Standard zijn: transparantie in de rapportage over de gebruikte gelden, de impact van de gefinancierde projecten op het milieu, en de onafhankelijke verificatie van de groene claims. Deze criteria zijn bedoeld om investeerders en andere belanghebbenden in staat te stellen de milieueffecten van groene obligaties beter te beoordelen.

Besluit marktmisbruik Wft en Regeling Toezicht Sanctiewetgeving 1977

BPF Schilders mag uit hoofde van het Besluit marktmisbruik Wft (artikel 21a) niet beleggen in ondernemingen die zich bezighouden met de productie, verkoop of distributie van clustermunitie. Bij gebruik van indexfondsen en extern beheerde beleggingsinstellingen geldt een wettelijk verbod indien 5% wordt overschreden. BPF Schilders heeft deze instrumenten opgenomen in de uitsluitingenlijst en voert actief beleid op de naleving. Daarnaast moet het pensioenfonds voldoen aan de regels van de Regeling Toezicht Sanctiewetgeving 1977 om terrorismefinanciering tegen te gaan.

2. Standaarden en initiatieven

OESO-richtlijnen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights

BPF Schilders onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij gebruikt het pensioenfonds het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. BPF Schilders verwacht eveneens van onze fiduciaire vermogensbeheerder, ESG-dienstverleners en/of vermogensbeheerders, en van ondernemingen waarin wij beleggen dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

Klimaatakkoord

Het klimaatakkoord is gesloten om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken, en liefst 1.5°C niet te overschrijden. BPF Schilders zet zich in om een bijdrage te leveren aan de doelstellingen zoals uiteengezet in het klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen. BPF Schilders heeft een duidelijke klimaatdoelstelling opgenomen in het MVB-beleid in lijn met het klimaatakkoord maar deze niet expliciet onderschreven.

VN Principles of Responsible Investment (UNPRI) en Sustainable Development Goals (SDG's)

BPF Schilders conformeert zich aan diverse internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen en verantwoord beleggen. Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat zijn vermogensbeheerders handelen in lijn met de Verenigde Naties Principles of Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI) en dat de beleggingen de Global Compact van de Verenigde Naties en andere internationale verdragen op het gebied van mensenrechten of klimaat niet schenden.

Daarnaast gebruikt BPF Schilders de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals - SDG's) om een indruk te krijgen van de positieve bijdrage die pensioenfonds levert aan de maatschappij. Deze SDG's reflecteren een ontwikkelingsagenda van 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere plek moeten maken. Deze doelen gaan over o.a. armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO)

BPF Schilders gebruikt de VBDO-benchmark als referentiekader voor de ambities en het beleid op gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. De VBDO-benchmark en de scores over gevoerd beleid leveren relevante informatie over de onderdelen die het pensioenfonds kan verbeteren.

VBDO stimuleert pensioenfondsen om beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen door onderzoeken uit te voeren en benchmarks te publiceren.

Bijlage II: Toelichting thema Klimaat

Deze bijlage beschrijft hoe het pensioenfonds omgaat met het thema klimaat. Het klimaatbeleid is opgesteld in lijn met de adviezen van een internationaal gerenommeerde organisatie op het gebied van klimaat: de TaskForce on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD), opgericht door de toezichthouder op financiële markten (Financial Stability Board).

1. Belangrijk thema voor deelnemers en maatschappij

De wetenschappelijke consensus is dat de toename van broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde voornamelijk te wijten is aan menselijke activiteiten, en dat dit leidt tot een versterkt broeikaseffect en daarmee ook klimaatverandering. Klimaatverandering heeft negatieve gevolgen voor de samenleving, de leefbaarheid van de aarde en wordt steeds vaker erkend als een belangrijk risico voor beleggingen. Het pensioenfonds weet dat deelnemers het klimaatthema belangrijk vinden en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren.

Daarom besteedt het pensioenfonds ook specifieke aandacht aan de Ontwikkelingsdoelstelling van de Verenigde Naties: SDG 7 (Betaalbare en schone energie) en 13 (Klimaatactie). Daarin komt de aandacht voor het klimaat en zaken die daar in hoge mate mee samen hangen terug.

2. Governance: de rol van het bestuur en BC

De governance van dit thema is gelijk aan de algehele governance-inrichting van het pensioenfonds. Dit is nader toegelicht in hoofdstuk 7.

3. Algemene klimaatrisico's en kansen voor een positieve bijdrage

Klimaatverandering vormt niet alleen een grote uitdaging voor de wereldwijde samenleving maar ook voor de waarde van beleggingen. Klimaatverandering brengt namelijk onder meer extreme weersomstandigheden zoals een stijgende zeespiegel, droogte of overstromingen met zich mee. Dit wordt ook wel fysiek klimaat risico genoemd. De gevolgen van extreme weersomstandigheden vinden vandaag de dag al plaats maar zullen steeds meer in intensiteit en frequentie gaan toenemen.

Om klimaatverandering aan te pakken zullen we over moeten gaan op een koolstofarme economie. Dit noemen we de energietransitie. Deze transitie zal leiden tot veranderingen in technologie, politiek beleid, marktvraag en bedrijfsmodellen. Het pensioenfonds realiseert zich dat de transitie naar een koolstofarme economie met name op korte en middellange termijn kan leiden tot 'stranded assets' (bezittingen die hun waarde verliezen door de energietransitie). Dit wordt ook wel transitierisico genoemd.

* De TCFD is een initiatief dat sinds 2015 aanbevelingen doet voor het effectief rapporteren van klimaatgerelateerde risico's. De focus ligt hierbij op het verbeteren van de consistentie en transparantie van klimaatgerelateerde financiële bekendmakingen:
https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/07/2021-TCFD-Implementing_Guidance.pdf

Tegelijkertijd biedt de overgang naar een koolstofarme economie ook kansen. De groeiende behoefte aan schone energie en klimaatbestendige oplossingen vraagt om innovatieve oplossingen en creëert nieuwe markten zoals duurzame energie. Beleggers kunnen bijdragen aan een duurzame toekomst en tegelijkertijd een goed financieel rendement behalen.

4. Strategie van het pensioenfonds voor risicobeheersing en positieve bijdrage

Het pensioenfonds ondersteunt de doelstelling in het Klimaatakkoord om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit komt ook overeen met de doelstelling in de EU taxonomie om klimaatverandering te beperken en te hervormen ('mitigatie en adaptatie').

Het pensioenfonds meet vanaf 31 december 2019 de CO₂-uitstoot in de beleggingscategorieën en verlaagt de CO₂-uitstoot in lijn met het reductiepad van de Climate Transition Benchmark (CTB). Om te voldoen aan het PAB-reductiepad moet in het eerste jaar een zeer forse CO₂-uitstoot reductie (30%) van de beleggingen worden nagestreefd ten opzicht van de CO₂-uitstoot aan het begin van het jaar. Vervolgens dient de CO₂-uitstoot van de beleggingen jaarlijks met 7% gereduceerd worden. De voorkeur gaat uit naar een relatieve reductie t.o.v. een absolute reductie om de invloed van schommeling in belegd vermogen te minimaliseren.

Om onze CO₂-reductiedoelstelling te realiseren gebruiken we de instrumenten zoals toegelicht in bijlage V: uitsluitingen van de grootste klimaatvervuilers, op aandeelhoudersvergaderingen stemmen voor voorstellen ten gunste van het klimaat, engagement met bedrijven om hun klimaatambities en -plannen te toetsen, alsmede een best-in-class aanpak en maatschappelijk relevant beleggen. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van carbon offsets zoals het aankopen van CO₂-rechten. In iedere Investment Case wordt de potentiële emissie-intensiteit van de beleggingscategorie beoordeeld. Eventueel wordt in de implementatie van de beleggingscategorie de allocatie naar bepaalde sectoren en/of regio's verhoogd of verlaagd om de emissie-intensiteit te reduceren en/of de positieve bijdrage te verhogen.

Vanwege de beschikbaarheid en kwaliteit van data wordt vooralsnog alleen beleid gevoerd op de CO₂-uitstoot (scope 1) en het eigen energieverbruik (scope 2) van de beursgenoteerde portefeuille. Dit zijn aandelen, (hoogrentende) bedrijfsobligaties en genoteerd vastgoed. De ambitie is om op middellange termijn de CO₂-uitstoot van de gehele beleggingsportefeuille te reduceren. Het pensioenfonds heeft in hoofdstuk 4 hier een doelstelling en bijbehorende KPI's voor geformuleerd. Daarnaast meet het pensioenfonds waar beschikbaar ook de CO₂-uitstoot verder in de productie- en consumptieketen (scope 3) en onderzoekt het pensioenfonds scope 3 aan het beleid toe te voegen. Informatie over scope 3 van het pensioenfonds is op dit moment overwegend gebaseerd op schattingen van de dataprovider.

Voor de identificatie van groene obligaties gebruikt het pensioenfonds bij voorkeur de definitie op basis van de European Green Bond Standard. De beleggingsportefeuille van het pensioenfonds is op deze manier meer gericht op klimaatvriendelijke beleggingen in het brede universum. De toepassing per categorie is toegelicht in hoofdstuk 5.

5. Risicobeheer van klimaatrisico's

Identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's

Voor de identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's maakt het pensioenfonds gebruik van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's. Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage IV. Het pensioenfonds heeft de volgende materiële financiële klimaatrisico's geïdentificeerd:

1. Klimaat transitierisico: risico op afwaarderingen als gevolg van de overgang naar een klimaatneutrale economie (bijv. door wet- en regelgeving, hogere eisen van consumenten) (korte en middellange termijn).
2. Fysiek klimaatrisico: schade als gevolg van een toename van extreme weersomstandigheden: een gevolg van de klimaatverandering (lange termijn).
3. Biodiversiteitsverlies: klimaat heeft een significante invloed op de mate van biodiversiteitsverlies (lange termijn).

Het pensioenfonds ziet daarnaast de volgende materiële niet-financiële klimaatrisico's:

1. Onvoldoende bijdragen aan de energietransitie.
2. Betrokkenheid bij CO₂-intensieve sectoren of grote klimaatvervuilers.
3. Niet behalen van klimaatdoelstelling (PAB).
4. Niet naleven van het uitsluitingsbeleid.
5. Niet voldoen aan duurzame wet- en regelgeving.
6. Onvoldoende ESG-integratie externe vermogensbeheerders (greenwashing).

Het beheer van klimaatgerelateerde risico's

Er zijn twee manieren waarmee het pensioenfonds klimaatrisico's in de beleggingsportefeuille beheerst: 1) verlaging van de blootstelling en 2) beperking van het klimaatrisico. Dit wordt meegenomen in de vormgeving van het beleggings- en MVB-beleid, de invulling per categorie en in de externe communicatie.

De blootstelling kan worden verlaagd door de strategie of allocatie in de beleggingsportefeuille te wijzigen. Een voorbeeld van een allocatiewijziging is het verkopen van beleggingen in bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot of van ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen (en daardoor een verhoogd transitierisico hebben). De verkoop gebeurt dan ten gunste van energieneutrale bedrijven of van bedrijven die actief zijn in de duurzame energiesector.

Voor het beperken van het risico beschikt het pensioenfonds over verschillende instrumenten zoals toegelicht in hoofdstuk 5 en bijlage V. Het pensioenfonds gebruikt bijvoorbeeld zijn stem om voorstellen op aandeelhoudervergaderingen te steunen die gericht zijn op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het implementeren van klimaatvriendelijke bedrijfspraktijken of klimaatdata te gebruiken van gerenommeerde dataproviders ter beheersing van operationeel risico.

6. Metingen en doelen van klimaatrisico's en positieve bijdrage

Het meten van klimaatrisico's

Het pensioenfonds monitort de klimaatrisico's met (key) risico indicatoren (KRI) per duurzaamheidsrisico en brengt hierover verslag uit in diverse rapportages. Het gebruik van KRI's helpt het pensioenfonds inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het risico. Zo wordt ook duidelijk of de blootstelling van het risico nog binnen de gestelde norm valt. Als dit niet het geval is kan worden overwogen of er een verdere aanscherping van de risicobeperking nodig is en wordt de risicobeheercyclus van het betreffende klimaatrisico opnieuw doorlopen. Het is ook mogelijk dat de beheersing van een duurzaamheidsrisico leidt tot andere ongewenste effecten, bijvoorbeeld te hoge kosten of een sterk afwijkende portefeuille. Dit kan een reden zijn voor een strategiewijziging.

Het meten van de positieve bijdrage aan het klimaat

Het pensioenfonds meet de bijdrage aan het klimaat door middel van de SDG-impactscore voor SDG 7 en 13, vertaalt deze score naar een bijdrage in euro's. De SDG-impactscore geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de economische activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met de operationele bedrijfsvoering: hoe beperken ondernemingen de negatieve effecten en hoe maken zij gebruik van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's. De resultaten van de SDG-metingen worden per SDG gerapporteerd in het MVB-jaarverslag van het pensioenfonds. Elk jaar kijkt het pensioenfonds of de resultaten nog in lijn zijn met de voorkeuren en doelstellingen. Wanneer dit niet het geval is wordt een strategiewijziging overwogen.

Bijlage III: Toelichting OESO-richtlijnen en VN-Guiding Principles

Het pensioenfonds onderschrijft de Guiding Principles van de Verenigde Naties (UNGP's) en de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen). Deze standaarden zijn geïntegreerd in het MVB-beleid, o.a. in het betrokkenheidsbeleid en de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico.

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen van overheden voor multinationale ondernemingen en vormen vrijwillige beginselen en standaarden voor verantwoord ondernemen conform de wetgeving. Op basis van deze OESO-richtlijnen dienen ondernemingen over due diligence-processen te beschikken om de actuele en potentiële negatieve impact van hun handelen op kernwaarden zoals arbeids- en mensenrechten, milieu en anti-corruptie te kunnen identificeren, voorkomen dan wel verminderen. Multinationale ondernemingen dienen ook over rapportage-systemen te beschikken om de resultaten te kunnen volgen en toelichten. Als uit de due diligence blijkt dat de onderneming zelf de negatieve impact veroorzaakt of hieraan bijdraagt, dan dient de onderneming de negatieve impact niet alleen te verminderen en te beëindigen, maar ook ervoor te zorgen dat er verhaalmogelijkheden worden geboden of herstelmaatregelen worden getroffen ('herstel en verhaal'). Als de negatieve impact direct gerelateerd is aan de activiteiten, producten of diensten van een zakelijke relatie van de onderneming, dan dient de onderneming haar invloed aan te wenden om partijen die de impact veroorzaken of hieraan bijdragen te bewegen om de negatieve impact te voorkomen, verminderen en beëindigen en verhaalmogelijkheden te bieden.

De **UNGP's** vormen het voornaamste beleidsinstrument voor bedrijven. Aan de hand van principes kunnen zij het 'Protect, Respect and Remedy'-raamwerk van de Verenigde Naties op het gebied van mensenrechten en (multinationale) ondernemingen implementeren. De Guiding Principles steunen op drie pijlers:

1. de plicht van overheden om de mensenrechten te verdedigen;
2. de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren; en
3. toegang tot verhaalmogelijkheden of herstelmaatregelen voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen.

Deze pijlers geven weer hoe overheden en ondernemingen het raamwerk dienen toe te passen.

De Guiding Principles maken duidelijk dat de verantwoordelijkheden van ondernemingen (of beleggers) voortvloeien uit hoe zij bij negatieve impact op de mensenrechten betrokken zijn. Bepalend voor hun betrokkenheid is of ondernemingen / beleggers de negatieve impact veroorzaken, hieraan bijdragen of hieraan gelieerd zijn of zouden kunnen worden.

De **OESO-richtlijnen** voor de financiële sector bieden een leidraad voor hoe institutionele beleggers de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen kunnen toepassen. Ze geven aan wat de voornaamste overwegingen voor institutionele beleggers zijn tijdens het due diligence-proces dat hen helpt om maatschappelijke en milieurisico's te signaleren en hierop te reageren.

Bijlage IV: Risicobeheer duurzaamheidsrisico

Het pensioenfonds houdt binnen de beleggingscyclus rekening met duurzaamheidsrisico's. We spreken van een duurzaamheidsrisico als duurzaamheidsfactoren kunnen leiden tot financiële, reputatie- of operationele schade voor het pensioenfonds of de maatschappij. Bij iedere stap, van de risicohouding en uitgangspunten tot monitoring en evaluatie, weegt het pensioenfonds de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren mee in lijn met het IRM-beleid. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de waarschijnlijkheid van het optreden en de ernst van de belangrijkste ongunstige effecten, met inbegrip van het potentieel onherstelbare karakter. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met een mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging. Ook zijn er wettelijke vereisten op het gebied van duurzaamheid waar het pensioenfonds aan dient te voldoen. Dit betekent dat er ook risico's op het niet nakomen daarvan bestaan (compliance-risico).

Voor ieder als materieel geïdentificeerd duurzaamheidsrisico wordt de impact op het pensioenfonds beoordeeld en een risicohouding bepaald. Als het risico niet past binnen de risicohouding worden (additionele) beheersmaatregelen getroffen. Het duurzaamheidsrisico wordt gemonitord en getoetst aan de risicohouding. De inrichting van de risicobeheercyclus wordt ook periodiek geëvalueerd. Ter verbetering van de risicobeheercyclus worden doelen en maatregelen geformuleerd.

De uitwerking van de risicobeheercyclus van duurzaamheidsrisico's staat in een separaat document. De (materiële) Key Risico Indicatoren die het pensioenfonds heeft geïdentificeerd en monitort staan in onderstaand overzicht.

Type duurzaamheidsrisico	Duurzaamheidsrisico	Key Risico Indicator	Metriek	Normering risicobeoordeling KRI			Blootstelling KRI	
				Laag	Medium	Hoog	Periode	Vorige periode
Financieel	Klimaat – transitie	Beleggingen in fossiele brandstoffen	% beleggingen in fossiele brandstoffen	< 3%	3 – 5%	> 5%		
	Klimaat – fysiek	Portfolio Value-at-Risk	Miljoen euro	< -160	-160 tot 400	> 400		
	Biodiversiteitsverlies	Nog in ontwikkeling	n/a					
Niet-financieel: Compliance	Niet voldoen aan duurzame wet- en regelgeving	Onvoldoende naleving blijkend uit eigen onderzoek of aanwijzing toezichthouder	Aantal bevindingen afgelopen jaar	0	1	2 of meer		
Niet-financieel: reputatie	Geen KRI's geïdentificeerd, beheersing voldoende							
Niet-financieel: Operationeel	Geen KRI's geïdentificeerd, beheersing voldoende							
Niet-financieel: Maatschappelijk	Geen KRI's geïdentificeerd, beheersing voldoende							

Bijlage V: Toelichting MVB-instrumenten

1. Screening

Het doel van screening is om beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de (onderliggende) beleggingen en naleving van de beleidskeuzes van BPF Schilders. Op kwartaal- en jaarbasis worden de beleggingen van het pensioenfonds gescreend (met behulp van dataproviders MSCI ESG en ISS) op diverse MVB-aspecten, zoals ESG-ratings, controverses, schendingen van de VN Global Compact, ongewenste sectoren en CO₂-uitstoot. In het geval van CO₂-uitstoot wordt de totale uitstoot ook vergeleken met het CTB-reductiepad. Op jaarbasis screent het pensioenfonds de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsportefeuille op duurzaamheidsfactoren (zogenaamde SFDR Principle Adverse Impact indicatoren, SFDR PAI's). Deze resultaten worden op de website gepubliceerd. De screening vereist periodiek lookthrough informatie in de verschillende beleggingsfondsen en mandaten in de portefeuille van BPF Schilders.

2. Uitsluiting (negatieve screening)

BPF Schilders hanteert een raamwerk om te bepalen welke beleggingsmogelijkheden het pensioenfonds wenst uit te sluiten van het beleggingsuniversum, naast de wettelijk verplichte uitsluitingen. In dit raamwerk maakt het pensioenfonds onderscheid tussen ondernemingen en landen.

Beleggingsinstrumenten uitgegeven door ondernemingen worden uitgesloten op basis van de volgende uitgangspunten:

- De onderneming is betrokken bij een product of dienst waarvoor geldt dat:
 - Er zijn internationale verdragen / conventies die het gebruik van het product / dienst of de specifieke belegging verbieden of er naar streven om het significant te reduceren;
 - Het product / dienst is (a) per definitie schadelijk voor mensen en/of het milieu en (b) heeft een hoge negatieve impact op mensen en/of het milieu, wanneer het gebruikt wordt zoals het bedoeld is;
 - Het product is niet essentieel (geen schadelijk effect als het niet meer bestaat);
- Engagement met het bedrijf leidt niet tot een verandering naar een situatie met niet-schadelijke producten/diensten;
- Het bedrijf is direct betrokken bij de productie van het product / dienst of is significant indirect betrokken bij het product / dienst via de distributie en/of verkoop (detailhandel en toeleveranciers).
- Uitsluiting is belangrijk voor het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen van het pensioenfonds (thema's).

Voor landen geldt dat het pensioenfonds niet wenst te beleggen in staatsobligaties uitgegeven door controversiële landen op het gebied van duurzaamheidscriteria. Beleggingsinstrumenten

uitgegeven door staatsgecontroleerde onderneming in dergelijke landen worden eveneens uitgesloten. Landen worden als controversieel gezien in deze context indien ze niet voldoen aan de minimum criteria op milieu-(E), sociale (S) en/of governance(G)-indicatoren zoals vastgelegd in het landenbeleid (zie Bijlage VIII).

De volgende tabel geeft het volledige overzicht waar het pensioenfonds niet in wenst te beleggen.

De lijst van uitsluitingen wordt periodiek bijgewerkt en jaarlijks gepubliceerd op de website van het pensioenfonds. Het uitsluitingsbeleid geldt voor alle beleggingen. Voor beleggingsfondsen geldt de uitsluitingslijst als selectie- en evaluatiecriterium. De naleving van de uitsluitingenlijst maakt onderdeel uit van de monitoring van de vermogensbeheerder. Indien toch een positie in een uitgesloten onderneming wordt aangetroffen wordt de vermogensbeheerder van dat mandaat geïnstrueerd om afscheid van de positie te nemen. Bij een beleggingsfonds zal het pensioenfonds met de vermogensbeheerder in dialoog treden. In het uiterste geval wordt afscheid genomen van het beleggingsfonds. In de rapportage en het MVB-jaarverslag toont het pensioenfonds de resultaten van de screening op de uitsluitingslijst.

Uitsluiting	Reden van uitsluiting	Grens-waarde
Landen		
Sanctielijst EU of VN	Beleggingen in financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (EU Sanctielijst) of de VN (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven zijn ook uitgesloten. Indien BPF Schilders een belegging in een land op de sanctielijst bezit, is er geen wettelijke plicht om deze belegging direct te verkopen. Het pensioenfonds zal er wel naar streven om deze belegging op enig moment kostenefficiënt te verkopen.	EU/NL sanctie-wetgeving
Controversiële landen en staatsgecontroleerde ondernemingen	• Veroorzaken van maatschappelijke negatieve impact op gebied van milieu (inclusief klimaat), sociaal beleid (arbeidsrechten) en governance (democratische rechten). • Conform landenbeleid (zie Bijlage VIII), periodieke evaluatie.	Freedom House 20 of lager
Producten / diensten		
De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van controversiële wapens: • clusterbommen; • landmijnen; • nucleaire wapens; • biologische en chemische wapens.	• In strijd met internationale verdragen en conventies. • Wettelijk verplicht (clusterbommen, strikte toepassing hiervan).	>0% omzet in productie, distributie of verkoop

Uitsluiting	Reden van uitsluiting	Grenswaarde
De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten.	- Brengt ernstige schade toe aan de gezondheid, geen veilige mate van gebruik, dialoog is zinloos. - In strijd met het VN Global Compact initiatief.	>0% of meer van de omzet in productie 20% of meer van distributie of verkoop
Bedrijven die de VN Global Compact principes en OESO-richtlijnen materieel en structureel schenden. Dit omvat het uitsluiten van bedrijven waarvan bekend is dat zij de mensen- of arbeidsrechten op grove wijze schenden, ernstige schade toebrengen aan het milieu zoals biodiversiteitsverlies, ontbossing en waterschaarste ; of betrokken zijn bij ernstige fraude ernstige milieuschade veroorzaken of betrokken zijn bij ernstige fraude.	Het pensioenfonds onderschrijft de VN Global Compact principes en OESO-richtlijnen. Ondernemingen die deze principes ernstig en structureel schenden passen niet bij de uitgangspunten van het pensioenfonds.	Materiële en structurele schending
De extractie van kolen en productie van energie op basis van kolen (kolen mijnbouw en kolencentrales).	Kolen is een van de meest CO ₂ intensieve vormen van energieproductie en voorkomen het behalen van de klimaatdoelstelling.	10% of meer van de omzet
De productie van teerzandolie (onconventioneel)	Energiegeneratie op basis teerzandolie is een van de meest CO ₂ -intensieve vormen van energie en voorkomt het behalen van de klimaatdoelstelling. De uitkomsten van dialoog zijn onzeker in deze sector.	10% of meer van de omzet
De extractie van olie en gas als een best-in-class beleid en passende inrichting van engagement niet mogelijk is.	Extractie van fossiele brandstoffen dient te worden afgebouwd om verdere opwarming van de aarde te voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat toevoeging van nieuwe voorraden de klimaatdoelstelling overschrijdt. Derhalve hebben deze bedrijven op termijn geen bestaansrecht meer. Fossiele brandstoffen zijn nog wel nodig in de energietransitie, BPF Schilders steunt alleen de bedrijven die zich hiervoor inzetten.	Nader te bepalen per categorie in de reguliere manager-evaluatie-cyclus
De grootste klimaatvervuilers (bedrijven met grootste CO ₂ -emissie) om de CTB-reductiedoelstelling te realiseren.	Bedrijven met hoge CO ₂ -uitstoot in verhouding tot de omzet (intensiteit) en bedrijven met een hoge potentiële CO ₂ -uitstoot per euro aan marktkapitalisatie (zogenaamde reserves).	Grenswaarde afhankelijk van beleggings-categorie

3. Best-in-class benadering

Het pensioenfonds kiest er voor om een best-in-class aanpak te hanteren. Per beleggingscategorie wordt gekeken waar de lat ligt voor best-in-class en met welke metriecken dit het beste gemeten kan worden.

Met een best-in-class aanpak wordt nagestreefd om alleen te beleggen in ondernemingen die binnen hun sector goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en bijdragen aan de verwezenlijking van de SDG's. Dit gaat verder dan enkel het uitsluiten van ondernemingen dat gericht is op het voorkomen van schade; best-in-class richt zich op de insluiting van goed presterende ondernemingen. Deze benadering geeft MVB een belangrijke plek in het beleggingsproces, waardoor de grootste duurzaamheidsrisico's afnemen en de positie ten aanzien van het thema Klimaat verbetert. Dit betekent bijvoorbeeld dat energiebedrijven die elektriciteit opwekken door middel van hernieuwbare bronnen een grotere kans maken om in de portefeuille te worden opgenomen.

Deze aanpak heeft als nadeel dat mogelijk geen dialoog (meer) kan worden gevoerd met ondernemingen die achterblijven op gebied van MVB. Reden is dat deze specifieke bedrijven als gevolg van de best-in-class aanpak mogelijk zijn verdwenen uit de beleggingsportefeuille. Dit nadeel is voor het pensioenfonds acceptabel, aangezien het pensioenfonds er de voorkeur aan geeft om het pensioenvermogen en de bestuurlijke aandacht te richten op ondernemingen die positief presteren op MVB. Daarnaast kan het pensioenfonds middels het onderschrijven van collectieve beleggersinitiatieven alsnog druk uitoefenen op bedrijven om hun bedrijfsvoering aan te passen.

4. Betrokkenheidsbeleid

BPF Schilders is bewust van de invloed die het pensioenfonds als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier invulling aan te geven. Daarom is het betrokkenheidsbeleid geformuleerd, wat bestaat uit stembeleid op aandelen en het aangaan van een dialoog (engagement) met ondernemingen (inclusief uitgevers van obligaties) en vermogensbeheerders.

Stembeleid

Het uitoefenen van stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen kan positieve invloed hebben op de governancestructuur van bedrijven en voor de waarde van een belang van BPF Schilders in een onderneming. Daarom maakt het pensioenfonds zoveel mogelijk gebruik van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Tevens streeft het pensioenfonds ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRD II) of toe te lichten als dit niet volledig mogelijk is ('comply or explain').

BPF Schilders heeft het stembeleid waaronder de uitgangspunten opgenomen in bijlage VI. Bij deze uitgangspunten – ook wel bekend als proxy voting principles – staan de MVB-ambitie, het principe langetermijnwaardcreatie, en de drie E, S en G invalshoeken en het thema Klimaat als onderdeel van de ecologische en sociale uitgangspunten centraal. Dit wil zeggen dat het pensioenfonds bij het stemmen bijvoorbeeld goede governance (verantwoording en transparantie, beloningsbeleid), milieu- en klimaat, eerlijke belastingbijdrage, arbeidsomstandigheden en mensenrechten (even) belangrijk vindt.

Bij stembesluiten zijn nationale governance codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen.

Het pensioenfonds leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen ('securities lending') met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen. Het stembeleid dekt daarmee de gehele aandelenportefeuille van het pensioenfonds.

Dialogo ('engagement')

Het pensioenfonds oefent zowel als aandeelhouder als obligatiehouder invloed uit door in gesprek te gaan met bedrijven en overheden. De gesprekken zijn gericht op het stimuleren van verantwoordelijk gedrag, duurzaamheidspraktijken en goede governance met de intentie om op de lange termijn financiële en/of maatschappelijke waarde te creëren en (duurzaamheids)risico's te verkleinen. BPF Schilders heeft het engagementbeleid opgenomen in Bijlage VII.

Onze engagementdoelen zijn onderverdeeld in twee varianten:

1. Engagement voor verandering;
2. Engagement voor beleidsbeïnvloeding en samenwerking.

Doordat BPF Schilders ook participeert in beleggingsfondsen kan niet altijd worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog geen resultaat levert. In dit geval wordt de dialoog gestart met de vermogensbeheerder van het beleggingsfonds. Het is overigens wel waarschijnlijk dat de onderneming bij (potentiële) negatieve impacts op basis van best-in-class beleid (ESG-rating) of de uitsluitingscriteria (VN Global Compact en OESO-richtlijnen) alsnog uit de portefeuille zal worden verwijderd. In het uiterste geval kan afscheid worden genomen van het betreffende beleggingsfonds. In het geval van maatwerkinvullingen kan het pensioenfonds zelf besluiten de onderneming direct uit de portefeuille te verwijderen.

In het MVB-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de engagementactiviteiten van het pensioenfonds.

ESG-procesvoering ('litigation')

Procesvoering verwijst naar een juridisch proces waarbij twee partijen, meestal individuen of bedrijven, betrokken zijn bij een geschil en dit voorleggen aan een rechtbank om een beslissing te verkrijgen. Procesvoering wordt steeds prominenter gebruikt om actie te realiseren / af te dwingen op het gebied van klimaat maar ook andere duurzaamheidsonderwerpen waar wij en andere stakeholders het gevoel hebben dat bedrijven te kort schieten of beleggers misleiden.

Het pensioenfonds is niet actief bezig met ESG-procesvoering. Enerzijds gelooft het pensioenfonds dat de andere instrumenten van het betrokkenheidsbeleid (stemmen en dialoog) in eerste instantie beter bij het pensioenfonds passen, procesvoering is het laatste escalatiemiddel, en anderzijds beschikt het pensioenfonds niet over de operationele inrichting en de benodigde expertise en brengt procesvoering hoge kosten met zich mee. Indien het pensioenfonds participeert in een beleggingsfonds dan beslist de beheerder van het pensioenfonds over de ESG-procesvoering.

Daarentegen heeft het pensioenfonds er wel voor gekozen om bij vermeend wanbestuur door bedrijven als gevolg van fraude (boekhoudfraude, ontduiking van weten regelgeving), corruptie en omkoping zich bij te laten staan door partijen welke gespecialiseerd zijn in zogenaamde class

actions. Dit zijn collectieve rechtszaken of massaschadeclaims waarin een collectief van beleggers (op een no cure – no pay basis) rechtszaken aanspant tegen bedrijven, wanneer financiële schade is geleden door beleggers als gevolg van wanbestuur en duidelijke aanwijzingen bestaan voor wanbestuur. Voorbeelden zijn o.a. Toshiba en Steinhoff (vermeende boekhoudfraude), diverse banken (manipulatie van benchmarks) en Volkswagen (dieselgate).

5. Beleggen met maatschappelijke relevantie

BPF Schilders bekijkt per beleggingscategorie of het mogelijk is om een maatschappelijke bijdrage te leveren aan wat voor de levenssituatie van de deelnemer of dat het pensioenfonds via de categorie een bijdrage kan leveren aan de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. Het pensioenfonds kijkt daarvoor naar mogelijkheden voor huisvesting, voedsel-, energievoorziening en de directe leefomgeving (Nederland).

Niet iedere beleggingscategorie is hier voor geschikt. Vooral binnen de illiquide beleggingscategorieën, zoals infrastructuur, hypotheek, vastgoed en private debt ziet het pensioenfonds mogelijkheden. Vanwege de toenemende complexiteit van de portefeuille, het potentieel contrast met de uitvoering van een beheerst beloningsbeleid en benodigde governanceaandacht heeft het pensioenfonds besloten niet (meer) te alloceren naar de categorieën private equity of landbouwgrond.

Bijlage VI: Stembeleid

1. Achtergrond en governance

Een van de instrumenten die het pensioenfonds gebruikt om het MVB-beleid te implementeren is het uitoefenen van stemrecht. Stemrecht verwijst naar het recht van aandeelhouders om deel te nemen aan de besluitvorming van een bedrijf. Dit is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governancestructuur voor bedrijven. Dit beleid is van toepassing op de beleggingscategorie aandelen (ontwikkeld, opkomend en beursgenoteerd vastgoed).

2. Beleid – doelstelling, uitgangspunten en aanpak

BPF Schilders wil zijn MVB-opvattingen overbrengen op de bedrijven waarin het pensioenfonds belegt. Ook streeft BPF Schilders ernaar om haar invloed aan te wenden om eventuele negatieve impact van haar investeringen op de maatschappij, het milieu en governance te voorkomen, te beperken dan wel te herstellen. Tevens geeft BPF Schilders invulling aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive II (SRD II), en geeft het pensioenfonds een toelichting als dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain').

Bij deze uitgangspunten – ook wel bekend als proxy voting principles – staan de MVB-ambitie, het principe langetermijnwaardcreatie, en de drie E, S en G invalshoeken en het thema Klimaat als onderdeel van de ecologische en sociale uitgangspunten centraal. Het merendeel van het stemgedrag is gerelateerd aan goede governance (verantwoording en transparantie, beloningsbeleid) maar ook onderwerpen zoals milieu- en klimaat, eerlijke belastingbijdrage, arbeidsomstandigheden en mensenrechten zijn belangrijk.

Het pensioenfonds heeft de vermogensbeheerders en de fiduciair vermogensbeheerder gedelegeerd om indien wenselijk agendapunten voor aandeelhoudersvergaderingen ('shareholder proposals') aan te dragen, of voor de dialoog met andere stakeholders van bedrijven en eventueel resoluties van andere aandeelhouders (publiekelijk) te steunen. Dit mag niet tot substantiële kosten of governancelast leiden of als te activistisch overkomen. Ook in het kader van class actions zijn deze partijen gedelegeerd om hier vervolg op te geven. Al deze partijen hebben tevens een beleid om belangenconflicten te beheersen

Bij het nemen van stembesluiten zijn nationale governance codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Het pensioenfonds leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen ('securities lending') met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen. Het stembeleid dekt daarmee de gehele aandelenportefeuille van het pensioenfonds.

Governance uitgangspunten en langetermijnwaardcreatie

Het pensioenfonds neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van corporate governance, beloning van bestuurders en bedrijfsstructuur:

- Onafhankelijkheid van de accountant en geloofwaardigheid van de accountantsverklaring.

- Integriteit, onafhankelijkheid, responsiviteit en diversiteit van het bestuur en haar commissies. Bestuursleden dienen te beschikken over de juiste vaardigheden en expertise, alsmede over voldoende beschikbare tijd om hun taken te kunnen uitvoeren.
- Bestuursbeslissingen dienen geleid te worden door een bedrijfscultuur welke duurzaamheid en langetermijnwaardcreatie ondersteunt, en bedrijven dienen hierover verantwoording af te leggen richting aandeelhouders. Dit vertaalt zich in een beloningsbeleid dat past bij deze bedrijfscultuur en transparantie en rapportage over hoe het human capital management hierop aansluit.
- Preventie van overmatige cumulatie van macht (gecombineerde CEO / voorzitterposities)
- Vergoeding aan bestuursleden dient het juiste talent aan te trekken, te behouden en te motiveren. Excessieve vergoedingen dienen zoveel mogelijk beperkt te worden: vergoedingen dienen niet significant af te wijken van industrie- en marktgemiddelden in termen van structuur en niveau. Arbeidsvoorwaarden dienen begrijpelijk en transparant te zijn voor aandeelhouders. Vaste en variabele beloningen moeten in balans zijn. Prestatie-gerelateerde elementen moeten op eenvoudige wijze te kwantificeren zijn. Dit betekent dat ze meetbaar zijn, tijdsgebonden, vooraf vastgelegd en dat ze een directe relatie moeten hebben met de bedrijfsstrategie en operationele resultaten. Bedrijven dienen zoveel mogelijk transparantie te verstrekken over de methodes en onderbouwing die ten grondslag ligt aan (voorgestelde of toegepaste) vergoedingen, en hoe deze zich verhouden tot het salaris van de gemiddelde medewerker.
- Bedrijven waarin geïnvesteerd wordt moeten een passende kapitaalstructuur hebben en beslissingen ten aanzien van kapitaalallocatie moeten formeel beschreven worden in de jaarverslagen. In het geval van een voorgestelde uitgifte van aandelen onderzoeken we de gegrondheid van het voorstel. Voor financieringsactiviteiten die mogelijk grote invloed hebben op de waarde van de onderneming moet de uiteindelijke keuze bij de aandeelhouders liggen.
- Aandeelhouders moeten het recht hebben om te stemmen op belangrijke beslissingen, waaronder benoeming en ontslag van bestuurders, wijzigingen in bestuursdocumentatie zoals statuten, aandeleninkoop, uitgifte van aandelen, plannen voor aandeelhoudersrechten ('poison pills'), voorstellen die stemrechten wijzigingen en materiële transacties.

Ecologische en sociale uitgangspunten

Het pensioenfonds neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van ecologische en sociale kwesties:

- Aansluiting bij internationale ESG-richtlijnen en standaarden (waaronder ook de OECD-richtlijnen voor multinationale ondernemingen).
- Vergroten op de lange termijn waarde voor aandeelhouders en belanghebbenden en brengen tegelijkertijd de belangen van de onderneming en de maatschappij op een lijn.
- Aansluiting bij erkende mondiale bestuursorganen die duurzame handelspraktijken bevorderen en pleiten voor milieubeheer, eerlijke arbeidsomstandigheden, non-discriminatie en de bescherming van mensenrechten worden ook ondersteund. Hiertoe behoren internationaal erkende duurzaamheid gerelateerde initiatieven waaronder de Verenigde Naties Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), de door Verenigde Naties gesteunde Principles for Responsible Investment (PRI), Verenigde Naties Global

Compact, Global Reporting Initiative (GRI), International Labour Organization Conventions (ILO) en andere. Elk van deze bestuursorganen streeft ernaar om rapportage- en andere activiteiten te bevorderen die aansluiten bij positieve ESG-acties, waardoor financiële risico's en reputatierisico

- 's worden beperkt.
- Aansluiting bij de ambities die zijn vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden.
- Voorstellen die bedrijven stimuleren om informatie te verstrekken over de financiële, fysieke of regelgevingsrisico's gerelateerd aan klimaatverandering. Daarbij wordt ook gekeken naar hoe ondernemingen deze risico's identificeren, meten en managen, waaronder klimaatrisico-metingen en programma's zoals GHG-emissiereductie.
- Voorstellen waarin wordt opgeroepen tot transparantie inzake werkplekpraktijken en diversiteit, belastingen, leveringsketens en algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid.

3. Implementatie

Het pensioenfonds heeft op basis van de genoemde uitgangspunten een duurzaam stemprofiel bij een externe stemadviseur geselecteerd om adviezen te verstrekken aan haar vermogensbeheerders van de aandelenmandaten (en indien het geval -fondsen). De vermogensbeheerders oefenen hun stemrecht uit conform deze adviezen.

De beoordeling van het stembeleid / -uitvoering van de vermogensbeheerders is onderdeel van het managersselectie- en monitoringproces. Het pensioenfonds heeft verder als voorwaarde bij aanstelling dat vermogensbeheerders helpen om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving, waaronder de openbaarheid van de uitgebrachte stemmen en gebruik van een stemadviseur.

4. Monitoring en verantwoording naar deelnemers

In het MVB-jaarverslag van het pensioenfonds wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop is gestemd door het pensioenfonds. Hierin komt naar voren op welke aspecten de stemmingen betrekken hadden (milieu, sociale aspecten of governance). Ook geeft het pensioenfonds (conform SRD II) een toelichting op de belangrijkste stemmingen.

Bijlage VII: Engagementbeleid

1. Achtergrond en governance

Het pensioenfonds is bewust van de invloed die het zowel als aandeelhouders als obligatiehouder kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Een van de invullingen is het uitoefenen van engagement. Engagement verwijst naar actieve betrokkenheid van beleggers bij de bedrijven waarin ze investeren. Het omvat het aangaan van een dialoog, het stellen van vragen, het delen van standpunten en het uitoefenen van invloed op bedrijven, waar (potentiële) negatieve impacts zijn geïdentificeerd, om positieve veranderingen te bevorderen.

Dit beleid is van toepassing op alle categorieën in de beleggingsportefeuille en geeft inzicht in de focus die het pensioenfonds aanbrengt, de standpunten binnen deze aandachtsgebieden, de uitvoering van engagement en de monitoring en communicatie richting de pensioendeelnemer.

Bij voorkeur werkt het pensioenfonds samen met andere gelijkgestemde pensioenfonds en aandeelhouders. Dit vergroot de stem van onze deelnemers en hierdoor kunnen de engagementactiviteiten op een kostenefficiënt worden uitgevoerd.

2. Beleid – doelstelling, uitgangspunten en aanpak

Engagement is gericht op het stimuleren van verantwoordelijk gedrag, duurzaamheidspraktijken en goede governance van bedrijven en overheden met de intentie om op de lange termijn financiële en/of maatschappelijke waarde te creëren en het verminderen van (duurzaamheids)risico's. Engagement is een van de instrumenten om de uitgangspunten en doelstellingen in hoofdstuk 3 en 4 te realiseren (o.a. een bijdrage leveren op algemene ESG-verdragen en/of onderwerpen die belangrijk zijn voor onze deelnemers) en wordt toegepast in de gehele beleggingsportefeuille, zowel in liquide categorieën zoals aandelen, inclusief genoteerd vastgoed, en bedrijfsobligaties als illiquide categorieën zoals niet-genoteerd vastgoed. Bij illiquide categorieën is de engagement meer gericht op de vermogensbeheerder ter verbetering van de duurzaamheid van de beleggingen onder hun beheer.

Om de impact en slagingskansen van onze engagement inspanningen te verbeteren, streven we ernaar om vooraf de casus en haalbaarheid te evalueren (zogenaamde Theory of Change), de voortgang te meten en te monitoren door duidelijke doelen, mijlpalen en tijdslijnen op te stellen. Onze engagementdoelen zijn onderverdeeld in twee varianten:

- **Engagement voor verandering:** streeft naar verandering binnen een bedrijf te realiseren door het opstellen van specifieke doelen en tijdslijnen. De verandering kan betrekking hebben op het beëindigen van negatieve impact, het bieden van herstel en/of verhaal aan benadeelden en het nemen van maatregelen om toekomstige incidenten te voorkomen in combinatie met het vergroten van de transparantie.
- **Engagement voor beleidsbeïnvloeding en samenwerking:** heeft als doel het algehele landschap van (financiële) markten en het algemene niveau van

duurzaamheidsprestaties in bepaalde sectoren, markten en geografische gebieden te verbeteren.

Om de voortgang van de engagements te meten worden mijlpalen gebruikt. Elke mijlpaal vertegenwoordigt een prestatie en een stap richting het bereiken van een Specifiek, Meetbaar, Haalbaar, Realistisch en Tijdgebonden (SMART) doel. De vier mijlpalen die worden gehanteerd zijn:

- **Onze bezorgdheid uiten bij het bedrijf:** De kwestie wordt geïdentificeerd en onder de aandacht gebracht bij het managementteam van een bedrijf;
- **Bedrijf erkent de kwestie:** Het management erkent het belang van de aangekaarte kwestie voor het bedrijf en committeert zich aan het oplossen van de kwestie;
- **Bedrijf onderneemt actie met betrekking tot de kwestie:** Het bedrijf heeft een beleid opgesteld om de specifieke kwestie op te lossen;
- **Bedrijf implementeert een beleid (afsluiting van de engagement):** Het bedrijf kan duidelijk bewijs leveren dat het beleid volledig geïmplementeerd is en dat er duidelijke verantwoordelijkheid is vanuit de top om voortdurende implementatie te waarborgen.

Het pensioenfonds streeft ernaar om bij iedere engagement ten minste één mijlpaal in elke zes maanden te bereiken. Er wordt dan ook alleen gesproken met bedrijven waar resultaat verwacht wordt ('selectieve engagement' op basis van de Theory of Change). Als een bedrijf niet bereid is om verder te gaan met de engagement of de totale engagement afhankelijk van de aard langer duurt dan drie tot vijf jaar, kan worden besloten om op de aandeelhoudersvergadering te stemmen tegen het management of voor aandeelhoudersresoluties. In specifieke gevallen, waar het maatschappelijke of financiële risico te groot is, kan worden besloten om afscheid te nemen van de belegging (uitsluiting). Doordat het pensioenfonds reeds uitsluitingen op onder andere de VN Global Compact Fail toepast en belegt conform een best-in-class beleid, is het mogelijk dat de positie al wordt afgebouwd voordat de dialoog is afgerond.

3. Implementatie

De engagementactiviteiten van het pensioenfonds zijn uitbesteed aan de fiduciair vermogensbeheerder en externe vermogensbeheerders. Zij voeren primair de dialoog met ondernemingen. Het pensioenfonds voert niet actief de dialoog met overheden. De impact is naar verwachting zeer klein en is daarmee geen effectieve inzet van de engagementcapaciteit. De uitvoering van engagement kent drie vormen:

Via fiduciair vermogensbeheerder met bedrijven: individueel en collectief

Een van de vormen is dat de fiduciair vermogensbeheerder in gesprek gaat met bedrijven over de onderwerpen die van belang zijn voor onze deelnemers. Uitvoering door de fiduciair manager stelt het pensioenfonds in staat om invloed uit te oefenen op de engagement onderwerpen en nauwkeurig de voortgang en resultaten van de engagement te volgen. De fiduciair vermogensbeheer vertegenwoordigt het pensioenfonds in collectieve engagements. Een voorbeeld hiervan is het Climate Action 100+ initiatief. Climate Action 100+ richt op het bevorderen van klimaatactie door 's werelds grootste uitstoters van broeikasgassen aan te spreken. Ze werken

samen met investeerders om bedrijven aan te moedigen ambitieuze klimaatdoelstellingen te stellen en transparantie te bieden over hun emissies en klimaatrisico's.

Via fiduciair vermogensbeheerder met externe vermogensbeheerders

Daarnaast voert het pensioenfonds via de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met de externe vermogensbeheerders (inclusief beheerders van passieve beleggingsfondsoptlossingen). In deze vorm van engagement ligt de focus op ESG-integratie. In dit geval wordt gestreefd naar aansluiting van het MVB-beleid van de vermogensbeheerder bij het beleid van het pensioenfonds (inclusief engagementbeleid) en de implementatie (waaronder rapportering) door de beheerder. Het is mogelijk dat het engagementbeleid van een externe beheerder afwijkt van het pensioenfonds. De beoordeling van de aansluiting is onderdeel van de managerselectie en -evaluatie. Het pensioenfonds heeft beperkte invloed omdat deze beleggingsoplossingen ook andere participanten kennen en de beheerders ook aandacht hebben voor hun belangen.

Via externe vermogensbeheerders van mandaten en beleggingsfondsen met bedrijven

De externe vermogensbeheerders voeren net als de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met bedrijven. Voor een deel van de beleggingsportefeuille, de eigen mandaten of beleggingsfondsen, heeft het pensioenfonds meer invloed op de engagementwerkzaamheden van de externe vermogensbeheerder. Het pensioenfonds heeft deze beheerders de opdracht gegeven namens het pensioenfonds het gesprek aan te gaan met bedrijven waar het pensioenfonds via hen in heeft geïnvesteerd. Ook hier kan individueel de dialoog gevoerd worden of in samenwerkingsverband met andere gelijkgestemde aandeelhouders.

4. Monitoring en verantwoording naar deelnemers

In het MVB-jaarverslag wordt jaarlijks verantwoording afgelegd aan de deelnemers over de engagementactiviteiten met bedrijven en externe vermogensbeheerders. Er wordt inzicht gegeven in de lijst van bedrijven, de voortgang, aan welk duurzaamheidsthema de engagement is gerelateerd en om wat voor type belegging het gaat. Voor een aantal bedrijven wordt specifiek de casus en ondernomen stappen toegelicht.

Bijlage VIII: Landenbeleid

1. Achtergrond en doelstelling

Alle milieu- (Environmental) (E), sociale (S) en governance (G) -factoren zijn van invloed op de duurzame economische ontwikkeling van een land. Dit kan zowel door het mitigeren van negatieve factoren zoals kinderarbeid en milieuvervuiling, als door het stimuleren van positieve factoren zoals onderwijs en hernieuwbare energie. Landen en overheden die beleidsmatig geen prioriteit geven aan het beperken- en/of stimuleren van de juiste factoren of – die er om andere redenen niet in slagen om hier een (steeds grotere) positieve balans in weten te realiseren – zijn doorgaans controversieel. Daarom wenst BPF Schilders hier in lijn met de OESO-richtlijnen niet bij betrokken te zijn. De OESO-richtlijnen zijn ook van toepassing voor staatsobligaties.

Negatieve impact op ESG-factoren kan zich in de context van het landenbeleid onder andere voordoen op de volgende wijze:

- **Goed bestuur (Governance):** er zijn sterke instituties nodig om een land te kunnen besturen en vrede, orde en veiligheid te kunnen waarborgen. Daarom zijn de institutionele factoren hierbij van belang, zoals de effectiviteit van de overheid, de politieke stabiliteit van een land en de 'rule of law';
- **Sociaal (Social):** sociaal kapitaal is van belang in een land. Burgers dienen in redelijke mate te kunnen voorzien in hun basisbehoeften (o.a. voedsel, onderdak), redelijke mogelijkheden te hebben om zich te ontwikkelen en te onderhouden (educatie en werk) en er dient voldoende sociaaleconomische stabiliteit te zijn om een toekomst op te kunnen bouwen (bijv. waarborgen van arbeidsrechten);
- **Milieu (Environmental):** natuurlijk kapitaal is van belang in een land waarbij de overheid haar burgers beschermt tegen natuurlijke externaliteiten, zoals natuurrampen en klimaatverandering, en er toegang is tot natuurlijke hulpbronnen, zoals water, voedsel en energie. Onder meer het beperken van klimaatverandering en beschermen van biodiversiteit zijn in belangrijke mate overheidstaken.

Om zijn betrokkenheid bij negatieve impact op dergelijke ESG-factoren te beheersen heeft BPF Schilders een landenbeleid opgesteld. Dit landenbeleid bevat de uitgangspunten voor het identificeren van zulke vormen van impact in landen (door overheden en/of staatsgecontroleerde bedrijven) en geeft invulling aan de gewenste implementatie en monitoring. Dit beleid is een aanvulling op de sanctielijst, de lijst van financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU of de VN is afgegeven zoals toegelicht in het uitsluitingenbeleid.

2. Beleid – uitgangspunten van het landenbeleid

BPF Schilders hanteert de volgende uitgangspunten voor het landenbeleid:

- Identificeren en vermijden van controversiële landen (en staatsgecontroleerde bedrijven) die negatieve maatschappelijke impacts veroorzaken en (daarmee) het risico op reputatieschade of zelfs waardeverlies introduceren;

- Het landenbeleid is van toepassing voor obligaties uitgegeven door controversiële landen en hieraan gekoppelde staatsgecontroleerde ondernemingen en voor staatsgecontroleerde ondernemingen in controversiële landen in het universum;
- Gebruik maken van 'objectieve' en meetbare variabelen – geen individuele landendiscussies. Deze variabelen zijn bij voorkeur publiekelijk toegankelijk en transparant met voldoende dekking;
- De E-, S- als G-factor zijn even belangrijk. BPF Schilders wenst de betrokkenheid te vermijden (door uitsluiting) als de invloed op een factor als onvoldoende wordt beoordeeld. Hierbij nemen we goed bestuur, sociale factoren én milieu en klimaat op in het raamwerk om een compleet beeld van maatschappelijke risico's te krijgen;
- Uitlegbaarheid van het raamwerk als er controversiële zaken in het nieuws komen.

3. Implementatie

De volgende ESG-variabelen zijn in lijn met de uitgangspunten passend als basis voor het landenbeleid. De fiduciair vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor de jaarlijkse screening van de landen op deze variabelen, het doorlopend monitoren van de effectiviteit en aanscherping van de variabelen:

BPF Schilders hanteert op dit moment de Freedom House index met een grenswaarde van 20 of lager als indicator voor Goed bestuur (G) en Sociaal (S) en beoordeelt de effectiviteit en aansluiting van deze indicator bij het beleid in de periodieke evaluatie van het landenbeleid.

4. Monitoring en verantwoording naar deelnemers

In het MVB-jaarverslag van BPF Schilders wordt verantwoording afgelegd over de naleving van het landenbeleid.

Bijlage IX: Fiscaal beleid

1. Achtergrond en doelstelling

Fiscale heffingen vormen een essentiële inkomstenbron voor overheden en zijn daarmee onmisbaar voor de stabiliteit en sociaal economische cohesie van de samenleving. Fiscale heffingen (zowel directe als indirecte heffingen) vormen daarentegen ook kosten voor het pensioenfonds die resulteren in een lager netto rendement voor de deelnemers. BPF Schilders tracht het evenwicht te bewaken tussen enerzijds de maatschappelijke verantwoordelijkheid van het pensioenfonds en anderzijds het realiseren van een optimaal rendement na fiscale heffingen. Het pensioenfonds wenst dit te doen door het minimaliseren van fiscale risico's en door het verlagen van de belastingdruk waarbij effectief gebruik wordt gemaakt van de fiscale mogelijkheden binnen wet- en regelgeving. Dit met inachtneming van de missie, visie en doelstelling(en) van het pensioenfonds.

2. Beleid - uitgangspunten van het fiscale beleid

Aan de hand van bovenstaande uitingen hanteert BPF Schilders de volgende uitgangspunten ('Tax Principles'):

Fiscaal compliant

- BPF Schilders wenst te handelen naar de letter én de geest van de (internationale) fiscale wet- en regelgeving.
- BPF Schilders wenst hiermee fiscaal compliant te zijn. Dit houdt in het tijdig, juist, en volledig indienen van aangiften en afdragen van fiscale heffingen (al dan niet door de betreffende asset- / pensioenfondsbeheerder) in alle voor BPF Schilders aan de orde zijnde landen.

Fiscale pensioenfondsstatus

- BPF Schilders heeft een vrijgestelde status ten aanzien van vennootschapsbelasting. Het pensioenfonds wil dat in het kader van het aanhouden van bestaande of aangaan van nieuwe beleggingen wordt geborgd dat deze vrijgestelde status in effect blijft.
- BPF Schilders streeft naar een fiscaal gelijke behandeling als vergelijkbare buitenlandse pensioenfondsen ten aanzien van illiquide beleggingen die door het pensioenfonds in dat buitenland worden gehouden. Gezien de bijzondere vrijgestelde pensioenfondsstatus van BPF Schilders is in beginsel het uitgangspunt dat slechts één keer belastingheffing plaatsvindt, onafhankelijk van de investeringsstructuur waarin het pensioenfonds is belegd. Met andere woorden, het pensioenfonds streeft naar een fiscale uitkomst waarbij het niet uitmaakt of het pensioenfonds direct of indirect investeert in een illiquide belegging.

Transparante relatie met alle stakeholders

- BPF Schilders streeft naar een coöperatieve en transparante relatie met alle stakeholders zoals DNB, belasting autoriteiten (binnenlands en buitenlands), deelnemers het pensioenfonds, en vermogensbeheerders.

- BPF Schilders vraagt de betrokken vermogensbeheerders zich te houden aan het Fiscaal Beleid van het pensioenfonds en verwacht ook van andere dienstverleners dat zij op fiscaal gebied in lijn handelen met de belangen en wensen van het pensioenfonds.
- BPF Schilders zoekt actief de samenwerking met investeerders, bedrijven en internationale organisaties om het Fiscaal Beleid te verwezenlijken.

Fiscale planning

- BPF Schilders streeft vanuit haar strategische doelstellingen naar een optimaal rendement door effectief gebruik te maken van de fiscale mogelijkheden binnen (internationale) wet- en regelgeving.
- Het pensioenfonds wil niet actief bijdragen aan (het mogelijk maken van) agressieve tax planning en daar ook geen gebruik van maken.

Fiscale risicobeheersing

- BPF Schilders heeft een gedegen fiscaal risico management systeem geïntroduceerd in de vorm van een tax risk control framework waarin fiscale risico's worden beoordeeld, passende bij de omvang, complexiteit en kostenstructuur van BPF Schilders.

Tax Planning

BPF Schilders is zich ervan bewust dat 'tax planning' een methode is om een hoger rendement te behalen. Tax planning bij beleggingen is toegestaan mits wordt voldaan aan de letter en de geest van de wet. De huidige regelgeving en algemeen geldende principes van internationaal belastingrecht dienen hierbij als uitgangspunt. Daarbij onderschrijft BPF Schilders de waarde van de initiatieven van onder andere de OESO en de EU die erop zijn gericht om via internationale coördinatie tot een evenwichtige wijze van belastingheffing te komen en de 'economische werkelijkheid' fiscaal te volgen.

BPF Schilders is risicomijdend met betrekking tot fiscale planning en wil zich derhalve onthouden van investeringen in fiscaal agressief geplande structuren. Dergelijke structuren (I) worden geacht niet in lijn te zijn met de huidige 'responsible tax' gedachte, (II) kunnen in strijd met zowel de letter als de geest van de Nederlandse en de buitenlandse wet en (III) kunnen leiden tot fiscale, financiële en reputationele risico's voor BPF Schilders. BPF Schilders

BPF Schilders wenst niet te investeren in beleggingen waar gebruik wordt gemaakt van ongewenste fiscale structuren. BPF Schilders uit het beleid hierop als volgt:

- BPF Schilders zal niet investeren in structuren waarmee de te betalen belasting wordt gereduceerd door gebruik te maken van kunstmatige en fiscaal ingegeven structuren die als kenmerk hebben dat ze niet in overeenstemming zijn met de economische werkelijkheid.
- Specifiek voor investeringen in ontwikkelingslanden wil BPF Schilders niet betrokken zijn bij fiscale structuren die kunnen leiden tot belasting grondslag erosie in het investeringsland en daarmee de duurzaamheid van investeringen kan ondermijnen.

3. Implementatie, monitoring en verantwoording - Fiscale Due Diligence

Om te kunnen toetsen of een belegging past binnen het hierboven gestelde fiscale beleid van BPF Schilders voert het pensioenfonds bij nieuwe beleggingen (op structuurniveau), evenals op aangewezen momenten ten tijde van het houden van beleggingsstructuren, een zogenoemde 'fiscale due diligence' uit om de fiscale posities van / bij een belegging inzichtelijk te maken. Hierbij maakt het een afweging tussen eventuele fiscale risico's versus de kosten van beoordeling. Bij illiquide beleggingen zal gegeven de langere looptijd en het niet/of beperkt kunnen bijsturen altijd een fiscale due diligence worden uitgevoerd op de specifieke structuur per manager. Bij liquide beleggingen zal dit alleen plaatsvinden in het geval van bijzondere/niet gebruikelijke fiscale structuren.

BPF Schilders hanteert als uitgangspunt voor iedere nieuwe illiquide belegging en nieuwe type pensioenfondsstructuur voor liquide beleggingen een fiscale due diligence uit te voeren dat zich richt op:

- De fiscale gevolgen van de investering voor BPF Schilders;
- In hoeverre de investering vanuit fiscaal perspectief geschikt is voor BPF Schilders (als Nederlands pensioenfonds);
- In hoeverre de investeringsstructuur fiscaal efficiënt is;
- De mogelijke fiscale- en reputatierisico's voor BPF Schilders in het licht van de recente (internationale) fiscale ontwikkelingen; en
- Het naleven van de compliance verplichtingen zoals verwacht van BPF Schilders en relevante derden.

Bijlage X: Naleving van SFDR Level 1 vereisten

SFDR-beleidskeuzes	Keuze Pensioenfonds
Artikel 3: Integratie van duurzaamheidsrisico's	Zie de toelichting onder de tabel. Er zijn geen nadere SFDR level2 vereisten.
Artikel 4: Integratie van ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (keuze opt-in of opt out)	Opt-in, gerapporteerd in juni 2023 en 2024 (d.m.v. Annex I) Zie de toelichting onder de tabel. De verklaring wordt jaarlijks bijgewerkt (meerjarige vergelijking) en per 30 juni gepubliceerd op de website.
Artikel 5: Beloningsbeleid	Toelichting is opgenomen in het beloningsbeleid (beschikbaar op de website). Het pensioenfonds integreert duurzaamheidsrisico's niet in beloningsbeleid, omdat zij geen variabel beloningsbeleid voert.
Artikel 6 (voor alle producten): Disclosure over in aanmerking nemen van duurzaamheidsrisico en verwacht effect op rendement van het product	Disclosure wordt opgenomen in de product-specifieke informatie die in Pensioen123 wordt getoond (deze disclosure maakt geen onderdeel uit van Annex II template). Dit kan eventueel in het MVB-Beleid.
Artikel 7: Disclosure PAI (belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren) op productniveau	Onderdeel van Annex II template bij een artikel 8 SFDR product.
Artikel 6, 8, en 9: Classificatie financieel product	Artikel 8, d.w.z. promoten van ecologische en sociale kenmerken.
Artikel 8: Precontractuele informatieverstrekking over gepromote E e/o S kenmerken	Disclosure aan (nieuwe) deelnemers van de pensioenregeling via Annex II. Annex II is onderdeel van Pensioen123, als bijlage bij de precontractuele informatie over de pensioenregeling.
Keuze binnen artikel 8 voor geen of gedeeltelijke duurzame beleggingsdoelstelling	Geen duurzame beleggingsdoelstelling. Keuze wordt op Annex II template aangegeven.
In het geval van een gedeeltelijke doelstelling: Minimumaandeel duurzame beleggingen met een: - ecologisch duurzame doelstelling (Taxonomy-Aligned) - milieudoelstelling (niet Taxonomy-Aligned); NB: in het geval van een dergelijke doelstelling, moet worden uitgelegd waarom het Pensioenfonds ervoor kiest zich te committeren duurzame beleggingen op milieugebied te doen welke niet met een van de Taxonomie doelstellingen zijn afgestemd - sociale doelstelling NB: ook in de afwezigheid van een gedeeltelijke duurzame doelstelling dienen de Taxonomie-gerelateerde disclosures (0%) en de "disclaimer" (art. 6 Taxonomieverordening en waarschuwing) in Annex II te worden opgenomen.	- N.v.t. - N.v.t. - N.v.t.
Minimumaandeel beleggingen in transitie- en faciliterende Taxonomie activiteiten	Minimumaandeel van 0%
Duurzaamheidsindicatoren om verwezenlijking van E&S kenmerken te meten	Diverse ecologische en sociale indicatoren voor bedrijven, overheden en onroerend goed. Zie Annex II sectie "Met welke duurzaamheidsindicatoren wordt de verwezenlijking van elk van de door dit financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken gemeten?"
Artikel 10: Website informatie	Op de (publieke) website; de informatie is voorzien van een samenvatting en bevat de informatie zoals beschreven in de artikelen 24 t/m 36 van SFDR level 2. Ook de precontractuele template zelf (Annex II voor art. 8 SFDR producten) wordt op de website worden geplaatst.
Artikel 11: Periodieke rapportage	Bijlage bij jaarverslag en op de website

Artikel 3: Integratie van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces

Het Pensioenfonds houdt rekening met duurzaamheidsrisico's. Duurzaamheidsrisico's zijn gedefinieerd als milieu-, sociale of governance (ESG) factoren die, indien ze zich voordoen, een daadwerkelijke of potentiële negatieve impact kunnen hebben op de waarde van een investering en/of op de rendementen van de investering. Duurzaamheidsrisico's kunnen zowel een op zichzelf staand risico vormen als indirect een nadelige invloed hebben op het algehele portefeuillerisico, inclusief marktrisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's of operationele risico's. Door middel van haar beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen ("**MVB-Beleid**") identificeert het Pensioenfonds duurzaamheidsrisico's en integreert ze in het beleggingsproces en risicomanagementbeleid als de risico's daadwerkelijke of potentiële materiële risico's vormen voor het financiële rendement.

Artikel 6: Duurzaamheidsrisico en verwacht effect op rendement

De gevolgen voor de pensioenregeling na het optreden van een duurzaamheidsrisico zijn divers en variëren afhankelijk van het specifieke duurzaamheidsrisico en de beleggingscategorie. Per categorie wordt de volgende impact in op het rendement van de investering ingeschat:

- Aandelen en aan aandelen gerelateerde effecten: duurzaamheidsrisico's kunnen van invloed zijn op de prijs van een aandeel, ze kunnen invloed hebben op het vermogen van het investerende bedrijf om dividend uit te keren of kunnen leiden tot de noodzaak om kapitaal op te halen ter versterking van de balans van het bedrijf;
- Vastrentende effecten: duurzaamheidsrisico's kunnen invloed hebben op het vermogen van een obligatie-uitgever om aan hun schuldverplichtingen te voldoen en kunnen ook invloed hebben op waardering van een obligatie of de kredietkwaliteit van bedrijven en/of (gerelateerde) overheden;
- Andere categorieën zoals geldmarktinstrumenten, valuta- en rentederivaten: duurzaamheidsrisico's kunnen invloed hebben op het vermogen van een obligatie-uitgever of tegenpartij om aan hun (schuld)verplichtingen te voldoen en kunnen ook invloed hebben op waardering van het instrument of de kredietkwaliteit van bedrijven (cq. tegenpartij) of (gerelateerde) overheden.

De gecombineerde beoordeling van de bovengenoemde soorten duurzaamheidsrisico's - milieurisico's, sociale risico's en governance-risico's - op het rendement van het financiële product leidt tot de classificatie van een laag tot gemiddeld duurzaamheidsrisico.